- 59 -

HAŞR SÛRESİ

Mushaftaki sıralamaya göre kitabımızın 59., nüzûl sıralamasına göre 101., mufassal kısmının üçüncü sûreler grubunun ilk sûresi olan Haşr sûresi, Medine'de nâzil olmuş olup âyetlerinin sayısı 24'dür

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlüne, O'nun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.

Haşr sûresine Nâdir sûresi de denilir. Çünkü bu sûre, Ben-i Nâdir Yahudileriyle yapılan bir savaşın akabinde nâzil olmuştur. Müfessirlerimizin beyanına göre bu savaş Uhud savaşından 6 ay sonra meydana gelmiştir. Rasulullah Efendimizin Medine'ye hicret buyurduğu dönemlerde Medine'de iki Arap, üç de Yahudi kabile bulunuyordu. Arap kabileler Evs ve Hazrec, Yahudi kabileler de Ben-i Nâdir Yahudileri, Ben-i Kureyza ve Ben-i Kaynuka Yahudileriydi. Bu kabileler birbirleriyle müttefik bir hayat yaşıyorlardı. Ben-i Kureyza ve Ben-i Nadir kabileleri Araplardan Evs kabilesinin, Ben-i Kaynuka Yahudileri de Hazrec kabilesinin müttefikiydi. Zaman zaman bu kabileler arasında yapılan savaşlarda müttefikleriyle birlikte savaşa giriyorlardı. Nihâyet Allah'ın Resûlü Medine'ye hicret buyurup İslâm devletini kurunca, Evs ve Hazrec kabileleri Müslüman oldular ve aralarındaki ebedî savaşlar ve düşmanlıklar da bitmiş oldu. Allah'ın Resûlü Medine'de yaşayan Yahudilerle bir anlaşma yaptı. Birlikte yaşadıkları Medine'ye karşı herhangi bir düşman saldırısı vâki olursa Medine'yi birlikte koruyacaklar, taraflardan birine bir düşman saldırısı olursa öteki taraf ona yardım edecek, birbirlerine karşı iyi niyetle hareket edecekler, birbirlerine zulmetmeyeceklerdi. Müslümanların düşmanları olan Kureyş'e karşı kimse destek vermeyecekti. Anlaşmanın aksine bir davranış söz konusu olduğu zaman bu konuda Allah'ın Resûlü Allah'ın kitabına göre karar verecekti.

Ama aralarında yaptıkları bu anlaşmanın tarihinden kısa bir süre sonra, Yahudiler bu anlaşmalarına ters davranmaya başladılar. İslâm'a ve Müslümanlara karşı düşmanca tavırlar sergilemeye başladılar. Allah Resûlü'nün bir elçi olarak tıpkı kendi peygamberleri gibi, onları kendi kitapları da dahil Allah'ın kitabına imana, tevhide çağırdığını görünce bu onlara ağır geldi. Sonra yine daha önceleri Medine'-de yaşayan Evs ve Hazrec arasında düşmanlıkları körükleyerek pek çok maddî menfaatler devşirmeye alışmış olan bu insanlar, Evs'in de, Hazrec'in de katılımıyla büyümeye başlayan İslâm cemaatinin büyümesinden rahatsız oldular. Bu sebeplerle peygambere ve onun dinine karşı çıkmayı kendilerine bir görev bildiler. Fitnelerle, yalanlarla ve dedikodularla insanların bu dine girmelerine engel olmaya başladılar.

İslâm'a ve Müslümanlara karşı bu düşmanlıklarını Bedir savaşında açığa vurdular. Hatta Bedir'de Kureyş karşısında Müslümanların yenildikleri ve Peygamber'in (a.s) öldürüldüğü haberini yaydılar. Hatta Ben-i Nadir Yahudilerinin reisi olan Kâb bin Eşref, Bedir savaşı-nın hemen arkasından Mekke'ye giderek müşriklerin ölülerine mersiyeler okumuş, Müslümanlardan intikamlarını almaları için Mekkelileri tahrik etmişti.

Yine Medine'de bir Müslüman kadının örtüsüne el uzattılar ve kan döküldü. Allah'ın Resûlü defalarca kendilerini uyarıp anlaşmalarına sâdık davranmalarını, bu fesat hareketlerinden vazgeçmelerini ö-ğütledi. Ama onlar terbiyesizlik ettiler. "Ey Muhammed! Sen bizi Ku-reyş mi zannediyorsun? Biz öyle kolay yutulacak lokma değiliz! Bizimle savaşı göze alırsan sana dünyanın kaç bucak olduğunu gösteririz!" diyerek tehditlerde bulundular. Bu sözler apaçık anlaşmayı bozduklarının ve savaş ilânında bulunduklarının deliliydi.

Sonra Bedir'in intikamını almak için Kureyş büyük bir ordu hazırlayıp Medine'ye yürüyünce, Yahudiler açıktan açığa Medine'yi müdafaa anlaşmasını bozduklarını ilân ettiler. Müslümanların Uhud'da bir yara aldıklarını görünce iyiden iyiye cesaretleri arttı. Ben-i Nadir Yahudileri bir ara Peygamber'e (a.s) karşı bir suikast denemesinde bulunurlar, ama Rabbimiz Peygamberini onların desiselerinden korur. Rasulullah Efendimiz Medine'ye döner dönmez hemen bir ültimatom göndererek, "sizin yapmak istediklerinizi öğrendim. Size on gün mühlet tanıyorum. On gün içinde Medine'yi terk etmezseniz ele geçirilecek, her biriniz öldürülecektir" buyurur. Abdullah bin Übey'in kendilerine yardım vaadi, Ben-i Kureyza ve Ben-i Gatafan'ın vaatleriyle Medine'yi terk etmeyeceklerini açıklayan Nadir Yahudilerini Rasulullah kuşatma altına alır. Mahallelerini kuşatır. 15 gün kadar süren kuşatmanın sonunda teslim olurlar. Abdullah bin Übey'in ricası üzerine tüm mal ve mülklerini geride bırakarak Medine'yi terk etmelerine izin verilir. 15 günlük bir kuşatma sonunda silahları dışında develerine yükleyebilecekleri mallarını alarak bu Yahudi kabilesi Medine'yi terk eder. İşte bu sûre bu hadise üzerine inmiş bir sûredir.

Haşr sûresini üç bölümde anlamaya çalışmamız mümkündür. Birinci bölüm (âyet 1-10), göklerde ve yerde canlı ve cansız tüm varlıkların Allah'ı tesbih ettiklerini, Rablerini gündemde tuttuklarını, Rablerinin kendileri için belirlediği rolü harfiyen yerine getirip O'nun yörün-gesi ve programı dahilinde hareket ettiklerini, çünkü O Allah'ın güçlü ve hikmet sahibi, hayata hakim bir Rab olduğunu haber veren bir âyetle başlar. Sonra tüm iman küfür savaşlarının iki cephesi, iki tarafı olduğu, bunlardan birisinin Allah, diğerinin de küfür cephesi olduğunu haber verir. Böyle bir savaşta mü'minlerin taraf olmayıp sadece Allah cephesinde yerlerini aldıkları ve dolayısıyla böyle bir savaşta kâfirlerin mü'minlerden önce Allah'la karşı karşıya geldikleri, mü'minleri yenebilmek için önce Allah'ı yenmeleri gerektiği anlatılır. Yâni tüm iman küfür savaşlarının sonucunun daha başlamadan belli olduğu, şartlarına riâyet etmeleri kaydıyla mü'minlerin kesin galip, kâfirlerin de kesin mağlup oldukları ilan edilir. Çünkü savaş iki taraf arasında yapılmaktadır, Allah ve kâfirler, Allah cephesi ve kâfirler cephesi. Mü'minler eğer kimin safında olduklarının farkına varırlar, Allah'ın asla yenilemeyeceğine imanlarını muhafaza ederler, Allah'a tam tevekkül ederek durum ne olursa olsun, eğer düşmana sırtlarını dönmeyi akıllarının ucundan bile geçirmeden düşmana karşı durabilirlerse, onlar kesinlikle galip geleceklerdir. Çünkü savaşı yöneten, savaşın sonucunu belirleyen Allah'tır. Bunu sûrenin ilk âyetlerinde Rabbimiz çok hoş bir şekilde ortaya koyuyor.

"Ehl-i kitap kâfirleri (Yahudileri) ilk sürgünde yurtlarından (Medine'den sürüp çıkarak Allah'tır" "Halbuki o Yahudiler kale gibi muhkem evlerinin kendilerini Allah'tan geleceklere karşı koruyabileceğine inanmışlardır" "Ama sonunda Allah onlara hiç hesaba katmadıkları bir yönden geliverdi" (âyet 2). Dikkat ediyor musunuz ifadelere? Medine'den o Yahudileri çıkaran kimmiş? Müslümanlar mı, Allah mı? Çıkaran Müslümanlar değil Allah'tır. Onlar o kale gibi muhkem evlerine kimden gelecek bir tehlikeye karşı güveniyorlarmış? Müslümanlardan gelebilecek bir saldırıya karşı mı, yoksa Allah'tan gelecek bir tehlikeye karşı mı? Allah'tan gelebilecek bir tehlikeye karşı deniyor âyette. Peki onlara hiç beklemedikleri bir yönden gelen kimmiş? Müslümanlar mı, yoksa Allah mı? Dikkat ediyorsanız âyette Allah geliverdi deniyor. O halde savaşan Müslümanlar değil, Allah'tır. O halde Müslümanlarla bir savaşa tutuşan kâfirler karşılarında Müslümanlardan önce Allah'ı bulacaklar ve Allah safındaki, Allah desteğindeki Müslümanları yenebilmek için önce Allah'ı yenmek zorunda kalacaklardır.

Sûrenin birinci bölümünün devam eden âyetlerinde, savaş yapmadan elde edilen başarının sırf Allah'ın yardımı izni ile meydana geldiği, bu sonucu daha önceden Yahudilerin de Müslümanların da beklemedikleri anlatılır. Sonra da bu konuda insanların düşünüp ibret almaları gerektiği vurgulanır. Müslümanların

kimin safında savaştıklarının bilincinde olmaları, karşılarında kâfirlerin de kiminle savaştıklarının farkına varmaları istenir. Daha sonraki âyette de, önce bekledikleri, yolunu gözledikleri, nerede kaldı? Geç kaldı diye gelişi konusunda sabırsızlandıkları âhir zaman peygamberine inanmadıkları için, sonra da böyle bir peygamberle anlaşma yapıp bu anlaşmalarını bozdukları için, inanç ve değerlerine bağlılıklarını yitirip yoldan saptıkları için Yahudilere karşı takdir edilen sürgün cezasının en hafif bir ceza olduğu, aslında böyle yoldan çıkmış bir toplumun hem dünyada hem de âhi-rette bundan çok daha büyük cezaları hak ettikleri açıklanır. Bunun hemen ardında da Allah'a verdikleri ahidleri bozan fâsıkların rezil ve rüsva edileceklerine dikkat çekilir.

Sonra 7. ve 8. âyetlerde böyle savaşılmadan, bir kılıç bile kullanılıp, ok bile atılmadan, bir tek kişinin burnu bile kanamadan sırf Allah'ın yardımıyla düşmandan elde edilen fey mallarının taksimi konusu gündeme getirilir. Bu malların nasıl ve kimlere verileceği belirlenir. Sonra Ensâr ve Muhâcirler arasındaki kardeşlik bağlarına değinilerek İslâm toplumunda beklenilen sosyal dayanışma ve kardeşlik unsurunun önemine vurgu yapılır. Tüm dünya Müslümanların da böyle olmaları istenir. Ayrıca bu konunun devamı olarak 9. âyette en büyük kurtuluşun kişinin bencillikten, hep kendisine yönelik düşünmekten, nefsini çıkar düşkünlüğünden arındırmakla olacağı haber verilir. Sonra 10. âyette de iman edenlerin birbirlerine karşı asla kin tutmayacakları anlatılır.

İkinci bölümde (âyet 11-17) yer alan ve münâfıklarla Yahudilerin sürgünden önceki ilişkilerinden söz eden âyetler, münâfıkların ve ehl-i kitap Yahudilerin birbirlerine karşı nasıl yalan söylediklerini, sözlerinden nasıl döndüklerini, birbirlerini nasıl sattıklarını, birbirlerinin aleyhinde nasıl fırıldak çevirdiklerini gözler önüne sererek, Müslümanların birbirlerine karşı asla böyle davranmamaları tavsiye edilir. Onlar gibi dışarıdan bakıldığında bir ve beraber göründükleri halde kalpleri parça olmamaları ısrarla öğütlenir. O alçaklar birbirlerini baştan çıkar-ma konusunda tıpkı şeytana benzerler. Bu bölüm böyle olan zalimlerin yerlerinin ateş olduğunu bildiren bir tehditle son bulur.

Üçüncü bölüm (âyet 18-24) Allah'tan korkmayı, Allah'a karşı saygılı olmayı, Allah için bir hayat yaşamayı, Allah'a kulluğun bilincine ermeyi ve ebedî hayat için hazırlıklı olmayı öğütleyen bir uyarı ile başlar. Dünyadaki tüm kötülüklerin takvasızlıktan, Allah'ı kale almadan, yolunu Allah'a sormadan, hayat programını Allah'a danışmadan ve âhireti hesaba katmadan yaşanan bir hayatın neticesi olduğuna işaret edilir. Müslümanların böyle olmamaları, hayatlarını Allah yasalarına göre yaşamaları ve âhireti iki kaşlarının arasında bilip hiç unutmamaları ve böyle olmayan fâsıklardan uzak durmaları gerektiği vurgulanır. Bundan sonra cehennem ehliyle cennet sohbetçilerinin hiçbir konuda denk olmadıkları, kurtulanların cennet ehli olduğu ortaya konur.

Sonra Kur'an karşısında, Allah yasası karşısında insanların ta-kınmaları gereken tavra dağlardan bir örnek verilir. Ey mü'minler ken-dilerine sorumluluğu yüklenseydi dağların bile onun azametinden tuz buz olacakları kitabınız karşısında sizler ne âlemdesiniz? Ona gereken saygıyı takınabiliyor musunuz? Onunla gereği gibi ilgi kurabiliyor musunuz? Tüm hayatınızı onun rehberliğinde yaşayabiliyor, tüm programlarınıza onu indirgeyebiliyor musunuz? Bu konuda düşünüp ibret almıyor musunuz? Denilerek insanlar düşünmeye dâvet ediliyor. Ve nihâyet son üç âyette de tevhidin özü ortaya konuyor. Allah'ın tekliği, sadece zâtında değil tüm fiillerinde, isimlerinde ve sıfatlarında O'-nun tek kabul edilmesi, O'nun sıfatları ve fiillerinin asla O'ndan başkalarına verilmemesi gerektiği, yüceliği, eşsizliği, gücü, kudreti, rahmet ve merhameti gündeme getiriliyor. Ve nihâyet başında göklerde ve yerde ne varsa hepsinin Allah'ı tesbih ettiği haberiyle başlayan sûre en sonunda da yine tüm varlıkların tesbih ettikleri haberiyle son buluyor. Bu özet tanıtımdan sonra inşallah sûrenin âyetlerini tek tek tanımaya başlayabiliriz, Allah yardımcımız olsun.

1. "Göklerde olanlar da, yerde olanlar da Allah'ı tesbih ederler. O güçlüdür, Hakimdir."

Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ı tesbih ederler. Göklerdeki ve yerdeki canlı-cansız tüm varlıklar Allah'ı gündeme alırlar. Göklerdeki ve yerlerdeki tüm varlıklar Allah'a teslim olurlar. Tüm varlıklar Allah'ın kendilerine yüklediği görevlerini yerine getirirler. Tüm varlıklar Rabblerini yüceltir, Allah'ın en yüce olduğunu ilân ederler. Göklerde ve yerde canlı-cansız ne varsa hepsinin ayrı bir kulluğu, ayrı bir tesbihi, ayrı bir ibadeti vardır. Bizim bildiğimiz, bilmediğimiz tüm varlıklar Allah'a boyun bükmektedirler. O Allah Azîzdir, Hakîmdir. Ye-nilmez ve yanılmazdır. Otorite, egemenlik, hükümranlık, hâkimiyet O'-nundur. Onun yaptığı her şeyde bir hikmet vardır. Her sözü, her işi, her yasası yerli yerincedir. Öyleyse Allah'a karşı cephe almış, Allah'la savaşa tutuşmuş olanlar iyi bir düşünsünler. Madem ki göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'a boyun bükmüştür. Madem ki Allah tüm varlıkların sahibidir. Madem ki Allah Azîzdir, güçlüdür, Hakîmdir, hâkimiyet sahibidir. Öyleyse O'na karşı çatışma içinde olanlar ne yaptıklarının farkına varmalıdırlar. Kime kafa tuttuklarının, kiminle savaştıklarının farkına varmalıdırlar. Ey insanlar! Gelin bu gerçeği anlayın da sizden çok daha büyük, sizden çok daha güçlü varlıkların boyun büktükleri Allah'a sizler de teslim olun. Değilse kesinlikle bilesiniz ki, sizler de Allah'ın yasalarına zorla boyun bükmek zorunda kalacaksınız. Allah karşısında, Allah desteğindeki Müslümanlar karşısında yenilmek zorunda kalacaksınız. Allah'ın mü'minlere vaad ettiği zafer yasasına teslim olmak zorunda kalacaksınız. Hiçbir kimsenin, hiçbir gücün, hiçbir toplumun kendisini Allah'tan kurtarması mümkün değildir.

2. "Kitap ehlinden inkârcı olanları ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O'dur. Oysa ey inananlar! Çıkacaklarını sanmamıştınız, onlar da, kalelerinin kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah'ın azabı onlara beklemedikleri yerden geldi, kalplerine korku saldı; evlerini kendi elleriyle ve inananların elleriyle yıkıyorlardı. Ey akıl sahipleri! Ders alın."

Ehl-i kitaptan kâfir olanları ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O'dur. İlk haşr ile onları kendi yurtlarından sürüp çıkaran Allah'tır. "Ey mü'minler, bilesiniz ki size bu zaferi lütfeden Rabbinizdir. Ben-i Nadir Yahudilerini yurtlarından çıkaran sizler değil Allah'tır." Allah düşmanı Yahudiler Medine'yi terk ettikten sonra onlardan bir kısmı Hayber'e, bir kısmı da Filistin'e gittiler. Daha sonra Hayber'in fethini Rabbimiz Müslümanlara müyesser kılınca, Yahudiler oradan da Suriye taraflarına göç ettiler. Bazı hadislerde haşrin o bölgelerde olacağına dair rivâyetler mevcuttur.

Haşr, toplanmak demektir. Dağılmış insanların bir araya toplanmaları demektir. Böylece anlıyoruz ki birinci haşr, Ben-i Nadir'in Medine'den çıkarılması, ikinci haşr da Hz. Ömer efendimizin Yahudileri tüm Suudi Arabistan'dan sürüp çıkarmasıdır. Son haşr ise kıyâmet günü vuku bulacaktır. Bu haşr ifadesiyle Yahudilerle savaşmak için Müslümanların toplanması şeklinde bir anlayış da vardır. Müslümanlar toplanmış ama Allah'ın yardımıyla savaş olmadan Yahudiler terk edip gitmişlerdir.

Oysa ey Müslümanlar, sizler onların çekip gideceklerini hiç beklemiyor, hiç ummuyordunuz. Hiç kimse buna ihtimal vermiyordu. Çünkü Medine'de Yahudilerin her birinin kale gibi muhkem evleri vardı. Hiç kimse onların bu yerlerini, yurtlarını terk edip gideceklerini beklemiyordu. Medine'de silah ticareti, silah îmâlâtı onların elindeydi. Yıllar süren bir saltanatları, bir geçmişleri vardı. Halbuki Müslümanlar Medine'ye geleli 3-5 yıl olmuştu. Henüz kurdukları devlet de oturmuş değildi. Silahlarını bile onlardan emaneten temin ediyorlardı. Her şey ellerinde olan bir toplumun yenilebileceğini düşünmek gerçekten zordu. Yahudiler de şöyle hesap ediyorlardı: Kendilerini Allah'tan, Allah hizbi, Allah taraftarı olan Müslümanlardan koruyabilecek tek şeyleri kale gibi olan evleridir. Ama Allah'ın azabı onlara beklemedikleri yerden geliverdi de böyle bir iman gücü karşısında pes edip yerlerini, yurtlarını terk ediverdiler.

Allah kalplerine öyle bir korku saldı ki, kendi evlerini kendi elleriyle Müslümanlara teslim ettiler. Kalplerine Cenab-ı Hakk'ın attığı korkuyla, can derdine düştüler. Zaten adamların uğrunda savaşacak bir inançları da olmadığı için, ölünce cennete gitme ümitleri de olmadığı için savaşı göze alamadılar. Bırakıp gittikleri o muhkem evleri, Müslümanların işine yaramasın diye kendi elleriyle yıktılar. Oraları ele geçirmek için yıkan Müslümanlara katılarak kendileri de yıkıyorlardı.

Rabbimiz buyuruyor ki: “Ey akıl sahipleri! Ey basiret sahipleri! Haydi bu hadiseden ibret alın! Ders alın bundan! Ey Kur’an’la görmek, Kur’an’la bakmak, Kur’an’la düşünmek zorunda olanlar! Haydi bakın kitabınıza da bu hadiseden ders çıkarın! Rabbinizden size basiretler gelmiştir. Rabbinizden size gözlükler gelmiştir. Hadiselere Kur’an’ın gözlüğüyle bakabilenler basiret sahipleridir. Kur’an’dan habersiz hareket edenler ise kördür!”

Öyleyse ey müslümanlar! Sakın sizler kör olmayın. Körler gibi hareket etmeyin. Ey kendilerine Allah tarafından basiretler gönderilmiş Müslümanlar! Rabbinizin bu âyetlerinden, Rabbinizin bu değiş-mez yasasından ibret çıkarın. Şu gerçeği iyi anlayın ki, Allah’la savaşa tutuşan hiçbir toplum iflah olmamıştır. İşte görüyorsunuz ki çok güçlü, çok kuvvetli bir toplum, Allah desteğindeki Müslümanlar karşısında kendiliklerinden teslim oluyorlar. Böyle bir gücün böyle kendiliğinden yenilmesi mümkün değil gibi görünse de, Allah dileyince olmazı oldurur. Bundan ibret almak gerekir. Allah’la savaşanlar kiminle savaştığını anlamalı, Allah safında savaşan Müslümanlar da kimin safında olduklarını bilmelidirler.

Böylece Rabbimiz safındaki mü’minlere hiç ummadıkları bir zaferi nasip ederken, Yahudilere de yeni bir kader çizmiş oluyordu. Onlara da sürgün yazılıyordu. Tabiî bu onlar için de Rabbimizin bir rahmetiydi. Yıllar yılı Allah’a kulluktan çıkmış, kitaplarını tahrif etmiş, peygamberlerinin yolunu bozmuş bir toplumun akıllarını başlarına getirecek bir fırsat çıkardı karşılarına. Toptan öldürülmekten kurtardı onları da, yaşama imkânı verdi. Durup düşünme fırsatı verdi. Biz ne yaptık ki Allah bize bunu takdir buyurdu? diye kendilerini sorgulama ve yeniden Allah’a dönüş imkânı lütfetti. Bakın bundan sonraki âyetinde Rabbimiz buyuruyor ki:

3. “Allah onlara sürülmeyi yazmamış olsaydı, dünyada başka şekilde azap verecekti. Âhirette onlara ateş azabı vardır.”

Eğer Allah onlara sürgünü yazmamış olsaydı, sürülmekle kurtulmalarını dilememiş olsaydı, elbette onlara dünyada başka şekilde azap verirdi. Çünkü onlar yaptıklarıyla bunu hakketmişlerdi. Kitaplarının, peygamberlerinin kendilerine haber verdikleri son elçi ayaklarına kadar gelmişti. O elçiyi tanıyorlardı. Avuçlarının içini bildikleri gibi, öz evlatlarını tanıdıkları gibi o peygamberi tanıyorlardı. Ona karşı Müslümanların ilki olmaları gerekiyordu. Yıllar yılı o elçiyi bekliyorlardı. Putperest Araplara karşı onun geleceğiyle övünüyor, onunla zafer umuyorlardı. “Nerede kaldı? Geç kaldı?” diyorlardı. “Hele bir gelsin o ahir zaman Nebisi, biz ona ve getirdiği kitaba iman edecek ve onun arkasından putperestlerin kökünü kazıyacağız” diyorlardı.

Yıllardır yolunu gözledikleri Allah elçisi işte gelmiş karşılarında duruyordu. Üstelik Mekke'den Medine'ye, ayaklarına kadar gelmişti. Lâkin adamlar bu ayaklarına kadar gelmiş fırsatı kaçırdılar. Halbuki yıllar yılı kendileriyle savaştıkları, peygamberin gelişiyle kendilerine karşı zafer kazanmayı umdukları putperest Araplar onların ağzından duyup tanıdıkları son elçiye iman ederlerken, onlar bizden gelmedi diye iman etmediler. Ayaklarına kadar gelen fırsatı kaçırdılar. Onlar bu azabı çoktan hak etmişlerdi, ama Allah rahmetiyle muamele edip yine de onlara yaşama hakkı tanıdı ki, düşünsünler ve ibret alsınlar diye. Allah'la çatışma içindeki hayatlarından vazgeçip Rabblerine kulluğa dönsünler diye. Belki içlerinden düşünüp Müslüman olanlar çıkar diye.

Bu dünyada imkân verdi Allah, ama âhirette onlara ateş azabı vardır. Eğer yaşadıkları bu hayatı bırakmazlarsa, eğer tevbe edip Müslüman olmazlarsa, Rabbleriyle ve Rablerinin son elçisiyle çatışma içinde bir hayatı terk edip O'na kulluğa yönelmezlerse, onlar için âhi-ret azabı kaçınılmazdır. Her ne kadar kendilerine bu dünyada bir fırsat verip azaplarını ertelemiş olsa da, âhiret azabı onları beklemektedir.

4. "Bu, Allah'a ve peygamberine karşı gelmelerinden ötürüdür. Kim Allah'a karşı gelirse bilsin ki Allah'ın cezalandırması şüphesiz çetindir."

Çünkü onlar Allah ve Resûlü'ne karşı geldiler. Allah ve Resûlü'ne karşı şak oldular, şikak oldular. Allah ve Resûlü'ne karşı bir cep-he oluşturdular. Sadece bu Yahudiler değil, yeryüzünde her kim ki, hangi toplum ki Allah ve Resûlü'ne savaş açar, Allah ve Resûlü'ne karşı bir cephe oluşturursa, gücü, kuvveti ne olursa olsun bilesiniz ki Allah'ın cezalandırması çok çetindir. Bakın bundan sonra Rabbimiz olayın detaylarını anlatmaya başlıyor:

5. "İnkârcı kitap ehlinin yurtlarında hurma ağaçlarını kesmeniz veya onları kesmeyip gövdeleri üzerinde ayakta bırakmanız Allah'ın izniyledir. Allah yoldan çıkanları böylece rezilliğe uğratır."

Müslümanlar o kâfir olan kitap ehlinin hurmalarından bir kısmını koparıyor, bir kısmını da olduğu gibi bırakıyorlardı. Ey Müslümanlar siz orada hangi hurmayı keser, koparır, hangilerini de olduğu gibi bırakırsanız bu Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyledir. Tabii Müslümanlar bu eylemi gerçekleştirirken Yahudiler bir dedikodu furyası estirdiler. Müslümanlar hurma ağaçlarını kesiyorlar. Müslümanlar yeryüzünde fesat çıkarıyorlar diye. Anlaşma içinde oldukları Allah elçisine düzenledikleri komployu, onu öldürme fesatlarını, Allah'ı inkâr fesatlarını, Allah elçisini inkâr fesatlarını düşünmüyorlar da, ağaç kesme fesadını dile getiriyorlar. Allah ve Resûlü'ne karşı şak olma fesadını, Allah ve Resûlü'ne karşı cephe açma fesadını unutturabilmek için, küfür ve şirk fesatlarını kamufle edebilmek için bunu uyduruyorlar. Rabbi-miz de buyuruyor ki, bu bizim iznimizle olmuştur. Buna bizim müsaademiz vardır. Bütün bunlar Allah'ın izniyle olmuştur.

Müslümanlara zafer geldi. Müslümanlara izzet ve şeref geldi. Müslümanlara fey geldi, ganîmet geldi. İslâm hukukunda fey ile ganîmet farklıdır. Fey, savaş yapılmadan kendiliğinden gelen düşman mallarıdır. Ganîmet ise savaşarak elde edilen mallardır. Bakın Allah o hususu şöyle anlatıyor:

6. "Ey inananlar! Onların mallarından, Allah'ın peygamberine verdiği şeyler için sizler ne at, ne de deve sürdünüz; fakat Allah peygamberlerine, dilediği kimselere karşı üstünlük verir. Allah her şeye Kâdirdir."

"Ey Müslümanlar, onların mallarından Allah'ın peygamberine verdiği fey olarak intikal edenler için sizler ne at koşturdunuz, ne at bağladınız, ne de deve sürdünüz. Hiçbir şey yapmadan Allah katından doğrudan size gelmiş mallardır onlar." Gerçekten Müslümanlar hiçbir şey yapmadılar. Sadece bir süre onları muhasara ettiler o kadar. Ne bir ok attılar, ne kılıç kullandılar, ne at sürdüler, ne deve. Yahudiler kendi elleriyle kendi evlerini yıkıp peygambere teslim oldular. Öldürülmemeleri karşılığında da sürgüne kendileri razı oldular. İşte Allah böyle gücüyle dilediklerini galip, dilediklerini de mağlup eder. Allah her şeye Kâdirdir, her şeye güç yetirendir. İşte bundan da insanların ibret almaları gerekir. Allah karşısında hiçbir güçlerine güvenmemeleri gerekir. Unutmayın ki Allah isterse tüm dünya insanlığının dikkatini çekecek, gözlerini açacak biçimde Müslümanları galip getirir.

7. "Allah'ın fethedilen memleketler halkının mallarından peygamberine verdikleri; Allah, peygamber, yakınlar, yetimler, yoksullar ve yolda kalmışlar içindir; ta ki içinizdeki zenginler arasında elden ele dolaşan bir devlet olmasın. Peygamber size ne verirse onu alın, sizi neden men ederse ondan geri durun; Allah konusunda takvalı olun. Doğrusu Allah'ın cezalandırması çetindir."

Allah'ın fethedilen memleketler halkının mallarından peygamberine verdikleri ganîmet malları, feyler, yani kendiliğinden gelen mallar şu şekilde taksim edilecektir: Bir kere bunlar Allah ve Resûlü'nün-dür. Bu konuda yetki Allah ve Resûlü'ne aittir. Bu mallardan Allah ve Resûlü'ne bir pay ayrılacaktır. Peki Allah ve Resûlü'ne ayrılacak miktar ne kadardır? Anlayabildiğimiz kadarıyla Allah ve Resûlü'ne ayrılması gereken bu pay, Allah ve Resûlü'nün hukukunu ilgilendiren konularda, Allah ve Resûlü yolunda harcanacak olan şeylerdir.

Allah'ın Resûlü bu feylerden kendisi ve ailesi için nafaka alıyor, geri kalanı da silah ve binek hayvanları için harcıyordu. İkinci olarak peygambere yakınlığı olan akrabalarına bir pay vardır. Bunlar Ra-sulullah Efendimizin akrabalarıdır. Öncelikle anlaşılan budur. Ama genel olarak savaşa katılanların akrabaları da anlaşılacaktır. Yani böyle savaşılmadan, kendiliğinden gelen

mallarda savaşa katılan mü-cahitlerin arkada bıraktıkları, yaşlı, güçsüz oldukları için savaşa katı-lamamış akrabalarına da bir hisse ayrılacaktır. Üçüncü olarak yetimlere de ondan bir hisse ayrılacaktır. Dördüncü olarak yoksulların hakkı, beşincisi olarak yolda kalmışların da onda hakları vardır.

Görüyor musunuz Rabbimizin dağıtımını? Kimlere ayrılıyor bu mallar? Allah'ın âdil taksimine bir bakın, bir de zalim sistemlerin bu malları kimlere verdiklerine bir bakın. Şu anda toplumdaki gelirlerin kimlere peşkeş çekildiğini, kimler tarafından gasp edildiğini görüyoruz. Toplumda fakirler, açlar, yetimler, ihtiyarlar, dullar, yolda kalmışlar hiçbir şeye ulaşamazlarken, üç-beş zalim büyümeye devam ediyor. Mallar, mülkler, servetler, üç-beş zalim insan arasında pay ediliyor. Şu anda tüm dünyada yüzde 10'luk bir azınlık, yüzde 90'lık bir çoğunluğun sırtındadır. Tüm dünya bu azınlığı beslemek zorundadır. Yesinler bakalım bu doyumsuz zalimler. Yakında geberecekler ve haklarını yedikleriyle hesaplaşmak üzere Rablerinin huzuruna gidecekler. Bakın âyetin devamında Rabbimiz buyurur ki:

"Ta ki o mallar, o servetler sizin aranızda, zenginler arasında dönüp dolaşan bir servet, bir devlet olmasın diye Biz bunu böyle yaptık," diyor Rabbimiz. Bu mallar, bu mülkler sadece sizin zenginleriniz arasında dönüp dolaşan, birinin mülkünden öbürünün mülküne, birinin cebinden öbürünün cebine intikal eden bir devlet olmasın diyor Rabbimiz. İşte Müslümanların ekonomi siyasetleri budur. Bu zenginlik, bu servet, bu mallar ve mülkler toplumun tüm kesimlerine yayılmalıdır. Sadece zenginlerin elinde dönüp dolaşmamalıdır. Zenginler daha çok şişmemeli, fakirler de daha çok fakirleşmemeli. Bir kesim açlığından ölürken, diğer taraf şiştikçe şişmemeli.

Rabbimiz bunun için zenginlere zekâtı, sadakayı, infakı, her türlü fedakârlığı ve harcamayı emretmektedir. Sizin mallarınızda isteyen ve isteyemeyenlerin hakkı vardır, buyurarak zenginlerin fakirlere kendi haklarını vermelerini emretmiştir. Yine zenginlerin vefatıyla birlikte onların mallarının en geniş bir şekilde kitleye yayılımını sağlayacak bir miras yasası koymuştur.

Bütün bunlar toplumda servetin sadece zenginlerin elinde dolaşan bir devlet olmaması içindir. Bakın Rasulullah Efendimiz bir hadislerinde buyurur ki:

"Ganîmetler toplumda belli kesimin elinde dönüp dolaşmaya başladığı zaman Allah'ın belâsını bekleyin."

Şu anda kredilerin, teşvik primlerinin, devlet imkânlarının kimlerin elinde dolaştığına bir bakın da Rabbimizin ve peygamberimizin isteklerinin ne kadar mükemmel olduğunu anlamaya çalışın. İnsanlardan çok azınlık bir zalim grubun kardeşlerini aç bırakma pahasına nasıl şiştiklerini görün de ibret alın.

O halde ey Müslümanlar, sizler açgözlülük yapmayın. Bencillik yapmayın da Allah ve Resûlü size ne vermişse sadece onu alın, öteki kardeşlerinizi de düşünün. Her şeyin kendinize ait olmasını istemeyin. Kardeşlerinizi de düşünün. Allah ve Resûlü size ne takdir etmişse onunla iktifa edin. Bizim payımız, bizim hakkımız ancak bu kadarmış deyin. Allah ve Resûlü sizleri nelerden sakındırmışsa, nelerden menetmiş, uzak durmanızı emretmişse, artık onları da bırakınız. Allah'-tan korkun. Allah için takvalı olun. Allah'ın istediği şekilde bir hayat yaşayın. Çünkü bir gün O'nun karşısına çıkıp hesap vereceksiniz. Unutmayın ki Allah, cezası çok şedit olandır.

Bu âyetler özelde böyle bir ganîmet taksimiyle alâkalı olsa da, genelde tüm hayatla ilgilidir. Tüm hayatımızda, yememizde içmemizde, giyinmemizde, kuşanmamızda, kazanmamızda, harcamamızda, evlenmemizde, boşanmamızda, hukukumuzda, eğitimimizde, tüm bireysel, ailevî ve sosyal hayatımızda Allah ve Resûlü bize neyi emretmişse, bize neyi vermişse onu alacağız, ona sahip olacağız, onu icra edeceğiz. Nelerden menetmişse, neleri yasaklamışsa onlardan da kaçınacak, uzaklaşacağız. Allah ve Resûlü bize ne vermişse onu alacak, ona kabul diyecek, neleri yasaklamışsa ondan kaçacağız. Hayatımızın tüm birimlerinde Allah ve Resûlü'nün emirlerine teslim olacağız.

Bize sadece Kur'an yeter, Kur'an'dan başka bir itaat merciimiz yoktur, Kur'an'da görmediğimiz bir emir bizi bağlamaz demeyeceğiz. Kur'an'a, Kur'an'ın emirlerine itaat ettiğimiz gibi, Rasulullah'ın emir ve yasaklarına da itaat edeceğiz. Bakın Buhârî ve Müslim'in birlikte rivâyet ettiğine göre, İbni Mes'ud efendimiz hutbede: "Allah şöyle şöyle elbise giyen kadınları lanetlemiştir" buyurur. Onun bu sözlerini duyan bir kadın gelip: "Ey İbni Mesud, ben senin bu dediğini Allah'ın kitabında göremedim. Bunu nereden aldın?" diye sorunca, İbni Mes'-ud efendimiz der ki: "Ey kadın, sen Haşr sûresinin 7. âyetini hiç okumadın mı? Allah'ın Resûlü böyle davranan kadınları menetmiş ve Allah'ın da lanetlediğini bize haber vermiştir." Bunun üzerine kadın hemen ikna olur. Resul, mü'minin hayatında emredici ve yasaklayıcı olandır. Benim bir şahsı peygamber kabul etmem demek onun benim hayatımda emredici ve yasaklayıcı olduğunu kabul etmem demektir. Bir şey emredilecekse, bir şey yasaklanacaksa bunu peygamber yap-malıdır. Ben onun emirlerini emir, yasaklarını da yasak bilmedikçe onu peygamber kabul etmiş sayılmam. Sadece feyler ve ganimetler konusunda değil, hayatımın tüm alanlarında peygamberim bana neleri emretmişse onları yapmam, neleri yasaklamışsa da onlardan kaçınmam dindir, İslâm'dır, müslümanlıktır. işte âyet son derece açık ve net biçimde Rabbimizin peygamberine dinde yasaklama ve emretme yetkisini vermektedir. Rabbimin âyetleriyle birilerinin yorumları çatışınca ben bir müslüman olarak Rabbimin âyetlerinin dediğini tercih ederim. Bunun dışında kim ne derse desin, beni ilgilendirmez.

Demek ki feyler bunlara verilecekmiş. Başka kimlere verilecek bu ganîmetler?

8. “Allah'ın verdiği bu ganîmet malları bilhassa; yurtlarından ve mallarından edilmiş olan, Allah’tan bir lütuf ve rıza dileyen, Allah’ın dinine ve peygamberine yar-dım eden muhâcir fakirlerindir. İşte doğru olanlar bunlardır.”

Yine bu Allah’ın verdiği ganîmet malları evlerinden, yurtlarından çıkarılmış, Allah için, Allah’ın dinini yaşayabilmek, özgürce bir hayata ulaşabilmek için her şeylerini Mekke’de terk edip Medine’ye hicret etmiş, mallarını, mülklerini arkada bıraktıkları için fakir düşmüş, Allah’tan bir rıza ve lütuf dileyen, Allah’ın dinine ve peygamberine yardım eden muhâcirlerin fakirlerine verilecektir.

Bu nesil Rasulullah (a.s) zamanında yaşamış bir nesildir. Eğer tarih içerisinde insanlardan bu özelliklere sahip olanlar bulunursa, Rabbimizin bu taksiminden elbette onlar da faydalandırılacaklardır. Çünkü bunlar tüm mallarını, mülklerini İslâm yolunda, Allah yolunda tüketmiş kimselerdir. Böyle olunca da ellerinde, avuçlarında hiçbir şeyleri kalmamış insanlardır bunlar. Mekke’de en son ellerinde kalan evlerini, barklarını da terk edip Allah için, Allah’ın dinini daha güzel yaşayabilmek için Medine’ye hicret eden Allah erleridir onlar. İşte böylece Allah için hicret etmek zorunda kalmış kimselere de verilecektir.

Bunlar, bu Müslümanlar kendi arzularıyla hicret etmemişlerdir. Daha iyi dünya nîmetlerine ulaşmak, canlarını kurtarabilmek için de hicret etmediler. İşte Rabbimizin beyanıyla onlar zorla vatanlarından, evlerinden, yurtlarından çıkarılmışlardır. Malları, mülkleri gasp edilmiştir. Niçin? Küfrün, şirkin menfaatlerini değil, sadece Allah’ın fazlını, Allah’ın rızasını, Allah’ın hoşnutluğunu aradıkları için. Hayatlarını sadece Allah için yaşadıkları, sadece Allah ve Resûlü’nü dinledikleri, kulluklarını sadece Allah’a yaptıkları, Allah’tan başka hiç kimseye kulluk etmedikleri, Allah’tan başka hiç kimseyi hayatlarında söz sahibi kabul etmedikleri, Allah ve Resûlü’nün destekçisi oldukları için. Demek ki bir Müslüman “ben sadece Rabbime kulluk edeceğim, sadece Rabbimi dinleyeceğim, hayatıma O’ndan başka kimseyi karıştırmayacağım, küfre ve şirke düşmeyeceğim, Allah ve Resûlü’nün destekçisi olacağım” dediği anda aynı âkıbet onun da başına gelecektir.

İşte sâdık olanlar onlardır. İşte iman iddiasında sâdık olanlar bunlardır. İmanlarının sadâkatini ortaya koymuş olanlar bunlardır. Allah’a vermiş oldukları iman ve teslimiyet sözünde, Rasulullah’a vermiş oldukları itaat sözünde gerçekten sadakat gösterenler bunlardır. Mallarını, mülklerini, evlerini, barklarını Allah için feda edenler bunlardır.

Doğruluk; doğru olma hali, dürüstlük, sıdk, sadâkat, istikamet, hak, birr, hidâyet anlamına gelen itikadî ve ahlâkî bir kavramdır. Al-lah'ın emrine ve kanunlarına uygun bir yol izlemek ve insanların hak-larına riâyet etmek demektir. İman eden ve inancını hayata geçiren doğru insan, Hz. Peygamber'in en güzel ahlâkını örnek alır. Kur'an-ı Kerim, doğruluğa dair birçok âyet içerir. Doğruluk anlamında, hak, istikamet, birr, hidâyet vb. kelimeler de kullanılmasına rağmen doğruluk, daha çok "sıdk" kelimesiyle karşılanır. Sadece "sıdk" kelimesi ve türevleri Kur'an'da 155 yerde kullanılır; yalan ve yalancılık anlamına gelen "kizb" kelimesi ise Kur'an'da tam 282 yerde geçer.

Sâdık kimse, sözünde duran kimsedir. Onun içi ve dışı birdir. Yalan söylemez, hile yapmaz, kimseyi aldatmaz, işini düzgün yapar. Gittiği yol doğru bir yoldur. Mü'min, önce özünde (kalbinde) sâdık ol-malıdır. Kalbinde yalana, hileye, düşmanlığa, hileye, fitneye yer ver-memelidir. Ondan sonra da sözünde doğru olmalıdır. Konuşurken ya-lana, uydurmaya ve iftiraya başvurmamalıdır. Yalanın zararları açıktır, doğruluğun faydaları ise tartışılmayacak kadar çoktur. Mü'min, sonra da işinde doğru olmalıdır. İşini düzgün yapmalı, hileden ve aldatma-dan uzak durmalıdır.

Sıdk sahibi olmaya 'sadâkat' denir. Sâdık kimseler, aynı za-manda 'sadâkat' sahibi kimselerdir. Mü'minlerin en önemli sıfatların-dan biri de 'sadâkat' sahibi olmalarıdır. Türkçe'de sadâkat; müslüman kardeşinin iyiliğini istemek anlamına geldiği gibi, insanlara karşı dü-rüst davranmaya, dostluğa bağlı olmaya da denir. Bu anlamdaki sa-dâkatın zıddı 'hıyânet'tir. Hâinlik ise olgun bir müslümana yakışmaz. Müslümanlar, karşılıklı işlerinde, başka insanlarla olan her türlü iliş-kilerinde sadâkat ahlâkı üzere, dürüst ve iyiliksever olmalıdırlar. Karı-koca arasında mutlaka 'sadâkat' duygusu olmalıdır. Hem evdeki gö-revleri açısından, hem de iffetlerini koruma açısından birbirlerine karşı 'sâdık' olmalıdırlar. Peygamberimiz, insanları aldatanları şiddetle ten-kit ediyor ve onları kendisine bağlılardan saymıyor. Mü'min, verdiği sözde durur, emâneti yerine getirir, işini sağlam yapar, yalandan uzak durur, aldığı vazifeyi yerine getirir, emâneti ehline verir. Allah'a ibâdet ve itaatinde tam bir 'sadâkat' ahlâkı sergiler. Rabbine kalbinden bağ-lıdır. O'nun huzurunda O'nu kandırmaya, başkasına tapınmaya, ibâ-detinde hile yapmaya yeltenmez.

Çok doğru olan, doğruluğun en güzelini yapanlara, Allah'tan gelen vahyi tereddütsüz kabul edenlere 'sıddîk' denir. Nitekim Hz. Ebu Bekr'in lakabı Sıddîk idi. Sıddîk olanlar asla yalan söylemezler. Onlar, itikatlarında (inançlarında) doğrudurlar ve bunu fiilleriyle (amel-leriyle) pekiştirirler. *"Kitap'ta İbrahim'i de an. Çünkü O, sıddîk bir nebî idi.."* (Meryem,41).

Doğruluk, ahlâkî vasıfların tümünü kendinde toplar. Özünde Allah'a, meleklere, âhirete, kitaplara, peygamberlere inanan, namaz kılan, zekât veren, oruç tutan, sabreden, sözünde duran, cihad eden. mü'minlerin bütün bu vasıfları doğruluk halinin tezâhürleridir. Doğ-ruluk vasfı, doğru yolun anlaşılmasıyla gerçeklik kazanır. Kur'an, baştan sona doğruluğun yolunu ve bunun aksi olan sapıkların yolunu açıklar. Allah'a kulluk etmek, doğruluğun ve doğru yolun ta kendisidir. Allah, O'na inananları ve kendi yoluna uyanları rahmet ve lutfa mazhar eder, onları doğru yola iletir.

Doğruluk bir mîsaktır, kulluk ahdidir. Ahde vefâ ve sadâkatin mükâfatı, hem dünyada, hem âhirette verilecektir. Sıddıkların özellikleri, ana hatlarıyla açıklanmıştır. Bunlar; sabır, itaat, infak, istiğfâr, ih-lâs, takvâ, hayâ, emânet gibi özelliklerdir.

Doğruluğun karşısında yalancılık, bâtıl, dalâlet gibi özellikler bulunmaktadır. Muttakîler asla yalan söylemezler. Hz. Peygamber, "Emîn" olarak tanınmıştı. Yalancılık ise, dar anlamıyla insanın günlük hayatta söz ve davranışlarında doğruluktan uzaklaşması anlamına gelir. Geniş anlamda Allah'ın emir ve yasakları ile alay etmek, Allah'a iftirâda bulunmaktır. Bu da müşriklerin sıfatıdır. Allah yalancı kâfirleri doğru yola iletmeyeceğini Kur'an'da birçok âyette açıklamış, onları lâ-netlemiş ve büyük bir azâba uğrayacaklarını bildirmiştir. Allah, mü'-minlere şöyle buyurur: *"Yalan sözden kaçının."* (Hacc, 30).

Bir diğer yalancı grup, münâfıklardır. Bunların özelliği, yalan söylemeleri ve yalan yere yemin etmeleridir. Bunlar sahtekâr kimseler olup küfürlerini gizlemişlerdir. Davranışlarda doğruluğa hakkaniyet de denir. Bu da adâlet, insaf ve merhametten ibârettir. Doğruluğun, vahyî temellerinin anlaşılmasından sonra, düşüncenin eyleme geçirilmesinde en başta dile hâkimiyet gelmektedir. Dil, düşünceyi iletme a-racıdır. Mü'minler söz söylerken doğruyu söyler, gereksiz yere konuş-maz, kötü söz söylemezler; ya hayır konuşurlar veya susarlar.

Doğruluk; düşüncede, sözde, niyette, irâdede, azimde, vefâ ve amelde doğruluk şeklinde tezâhür eder. Bütün bunların kaynağı, Kur'an ve Sünnettedir. Öte yandan, düşünce ve eylem birliği, doğrulu-ğun esasıdır. Düşüncede ve inançta tam mânâsıyla İslâm'a yönelin-medikçe ve İslâmî hükümlere teslim olunmadıkça davranışların doğru olması mümkün değildir. Doğru olan ahlâk, tümüyle sadece Hz. Peygamber'in ahlâkıdır. Zira Rasûlullah (s.a.s.) *"dosdoğru ol!"* mesajı ile *"Hûd sûresi beni kocattı"* diye buyurarak doğruluğun önemini ve insana yüklediği sorumluluğu ifade etmiştir. Yine O, *"Beni Rabbim en güzel şekilde terbiye etti."* buyurmuştur.

Bugünkü beşerî sistemlerin işleyişi gerek toplumsal düzeyde gerek fert olarak, yalancılık temeline dayalıdır. Çünkü insanlarda Al-lah korkusu yeterli şekilde kalmamıştır. İnsanlar arası ahlâkî ilişkiler sanal ve yapmacıktır, doğruluktan uzaktır. Toplum, emîn/güvenilir bir toplum değildir, kuşku toplumudur. Böyle bir toplumda hakikat, be-yanların aldatıcılığı sebebiyle ortaya çıkamamakta; insanlar Allah için yaşamadıklarından, O'na gerektiği gibi inanıp davranışlarını O'na da-yandırmadıklarından, söz ve işlerinde birbirlerine güven duygusunu tamamen kaybetmiş görünmektedirler. İslâm dışı fert ve toplum haya-tında doğruluğun temelleri, hatta doğruluğun bir anlamı yoktur. Çünkü düzenler zulüm üzerine kuruludur ve insanlar kişisel çıkarları peşinde birbirlerini kandırmak için türlü oyunlara başvurmaktadırlar. Bu, bozuk bir hayat düzeni/düzensizliğidir. Sorumsuz, çirkin davranışların hâkim olduğu düzen, müslümanların hakka yaklaştırıcı en güzel hasletlerini de yozlaştırmıştır. İnsanlar her geçen gün doğru yoldan uzaklaşmaya, âhiret yurdunu aramaktansa materyalist dünyaya gönül vermiş insan-ların hevâ ve heveslerine uymaya başlamışlardır. Câhilî bir toplumda müslümanlar da gayr-i İslâmî günlük hayata ayak uydurmuş gözük-tükleri ve müslüman şahsiyetleriyle tanınamadıkları için, İslâm'ı tanıt-mak ve yaşatmak mümkün olmamaktadır. Bizzat müslümanların doğ-ruluk düstûruna uymamaları bir toplumun helâk olması için yeterlidir. Çünkü hakkı tavsiye eden olmazsa veya yeterli sayıda ve yeterli şe-kilde nehy-i ani'l-münker yapılmazsa o toplum çökmüş demektir.

Bir sahabe Hz. Peygamber'e "Yâ Rasûlallah, bana İslâm'ı öyle tanıt ki, senden başka birine (başka soru) sorma ihtiyacını duymaya-yım" deyince, Rasûlullah şöyle buyurmuştur: *"Allah'a inandım de, sonra da dosdoğru ol!"* (Müslim, İman 62; Ahmed bin Hanbel, III/413).

Başka bir hadis-i şerifte de: *"Doğru olunuz, kurtuluşa erersi-niz."* (İbn Mâce, Tahâret 4; Dârimî, Vudû' 2)

Buyurulmuştur. İslâm'ın hayat yolu sırât-ı müstakîmdir; yani dosdoğru yoldur. O yola girenlere bir üzüntü ve korku yoktur. Her şeyden önce doğruluk, müslümanın akîdevî özelliğidir. Meselâ, dosdoğru namaz kılmayan bir mü'min ibâdette tam doğruya uymadığından, diğer davranışlarında da hatalı olacaktır.[1][1] O yüzden, Kur'an'da "namaz kılın" denilmez, "namazı dosdoğru kılın, dimdik ayakta tutun, ayağa kaldırın" anlamında *"namazı ikaame edin"* diye emredilir. İslâmî kaynaklarda doğruluk ve dürüstlük, çok çeşitli kelimelerle ifade edil-mekte olup bunların başında "sıdk" ve "istikamet" kavramları gelir. "İn-sanın söz ve davranışlarıyla niyet ve inancında doğru, dürüst ve iyi-likten yana olması" şeklinde tanımlanabilecek olan "sıdk" erdemi, ge-nellikle yalanın zıddı olarak kullanılır. "İstikamet" de, "Allah'ın buyru-ğuna uygun şekilde doğru,

dürüst ve temiz kalpli olma" demektir. Doğruluk ve dürüstlük erdemine sahip olan kişiye "sâdık" ve "sıddîk" denir.

Evet, o mü'minler sâdıklardır. Tabii onların yanında bir de onlara sahip çıkacak Ensâr vardır.

9. "Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler; onlara verilenler karşısında içlerinde bir çekememezlik hissetmezler; kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerinden önde tutarlar. Nefsinin tamahkârlığından korunabilmiş kimseler, işte onlar saadete erenlerdir."

Daha önce Medine'yi bir yurt olarak hazırlayanlar, Medine'yi yurt edinmiş olanlar, gönüllerine iman yerleşmiş, iman konusunda hem kendilerini, hem de Medine'yi hazırlamış olanlar… Daha önce Medine'den bir grup insan gelip Akâbe'de Rasulullah Efendimize biat etmişler ve Mekke'de zor durumda olan Rasulullah ve Müslümanlar için hicret yurdu olarak Medine'yi hazırlama gayreti içine girmişlerdi. Çünkü iman için bir hazırlık yapılmalıydı. İmanın bir yere girebilmesi için elbette mü'minlerin bir hazırlık yapmaları gerekmektedir. İşte Medineli Ensâr Medine'de bunu yaptı. Rasulullah ve Mekke'li Müslümanlar geldiği zaman Medine'de içine iman girmemiş bir tek ev kalmamıştı. Müslümanlar sadece kendi evlerini değil, diğer evleri de imana hazırlamışlardı. Kendilerine gelecek muhâcir kardeşlerine barınma imkânı hazırlamışlardı.

Nerede ciddi bir İslâmî kavga varsa, orada mutlaka muhâcir de vardır, ensâr da vardır. Müslümanlardan kimileri muhâcir, kimileri de ensâr olacaklardır. Bu durum kaçınılmazdır. Kimileri verdikleri İslâ-mî kavganın sonunda zalimler tarafından evlerinden, barklarından, yurtlarından edilecek; kimileri de onları kendi evlerinde, kendi yurtlarında barındırma hazırlığı içinde olacaktır. İşte Rabbimiz buyuruyor ki, "Bana kulluk, Benim istediğim bir hayatı yaşamak sebebiyle muhâcir konumuna düşmüş kardeşlerinizi ülkenizde, evlerinizde barındırabilmek, onların yüzlerini güldürebilmek için bir hazırlık yapın. Onları bağrınıza basın ve kardeşleriniz olarak sevin."

Gönüllerine iman yerleşmiş olan mü'minler işte böyle kendilerine hicret edip gelen mü'min kardeşlerini severler. Onlara bir şeyler verme yarışı içine girerler. Onlara verilenler konusunda içlerinde bir çekememezlik hissetmezler. Allah'ın böylece onlara verdikleri şeylerden dolayı, ganîmetten onlara ayırdığı paydan dolayı bir sıkıntı duymazlar. Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile, kendileri ihtiyaç içinde kıvransalar bile onları nefislerine tercih ederler. O kardeşlerini kendilerinden önde tutarlar. İşte bunlar nefislerinin tamahkârlığından, bencilliğinden korunabilmiş kimselerdir ve işte böyle olanlar saadete erenlerdir.

Dinleri için vatanlarını terk edip bizim yanımıza gelmiş kardeşlerimizi kendi nefislerimize tercih edeceğiz. Onları kendimizden önde tutacak, kendimizden önce düşüneceğiz. Çünkü biz kendi ülkemizde bulunmaktayız. Eşimiz var, dostumuz var, arkadaşımız, akrabamız var. İhtiyaçlarımızı her yerden her zaman sağlama imkânımız vardır. Ama öteki muhâcir kardeşimiz ülkesini, akrabalarını, arkadaşlarını, eşini, dostunu terk edip gelmiştir. Kimi kimsesi yoktur. Ev, barınak, yiyecek, içecek bulma imkânı yoktur. Bizler kendimizden önce o kardeşlerimizi düşünecek bir durumda olabilirsek, onları bağrımıza basabilirsek o zaman top yekûn ümmet olarak Müslümanların yüzü gülecek demektir. O zaman Rabbimiz bize yardım edecek ve hiçbir Müslümanın ne ev, ne yiyecek, ne içecek problemi kalmayacaktır. Böylece Müslümanlar ümmet olduklarının bilincine ereceklerdir.

Bu konuda Rabbimizin bu yol gösterileri ve Rasulullah Efendimizin teşvikleriyle Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslümanlar gerçekten çok hoş karşılandılar. Medineli Ensâr'ın onlara karşı sergiledikleri kardeşlik tavırları dillere destan olmuştur. Medine'li Müslümanlar evlerini muhâcir kardeşlerine terk ettiler. Mallarını, mülklerini onlara vermek istediler. Her şeylerini o kardeşlerine sundular. Kendi ihtiyaçları olsa bile kardeşlerini kendilerine tercih etmenin en güzel örneğini sundular.

İşte kim böyle nefsini cimrilikten, bencillikten, sadece kendisini düşünmekten korur, müslüman kardeşlerini kendi nefsine tercih etme özelliği kazanırsa, işte hem dünyada, hem de âhirette felaha erenler, başarıya ulaşanlar, engelleri aşanlar bunlardır. Dünyada tüm problemleri çözüme ulaşan, güzel bir hayata kavuşan, âhirette de cennetin önündeki tüm engelleri yarıp geçmeye muvaffak olanlar bunlardır. Müslümanca yaşayıp Müslümanca ölebilme engelini, şeytan, nefis, kabir engelini, Mahşer, sırat, cehennem engelini aşarak Allah'ın cennetine ulaşanlardır bunlar.

Tüm bu engelleri bir bir aşıp cennete ulaşmanın yolu nefsin cimriliğinden kurtulmaya, nefsi Allah'ın isteklerine teslim edebilmeye, Allah'ın arzularını kendi nefsimizin arzularının önüne geçirebilmeye ve sahip olduğumuz her şeyi Allah yolunda elimizden, gözümüzden çıkarabilmemize, Müslüman kardeşlerimizi kendimize tercih edebilmemize bağlıdır. Rabbimiz bizden bunu istemektedir. Rabbimiz bizden mu-hâcir kardeşlerimize tıpkı o günkü Ensâr efendilerimizin Muhâcir kardeşlerine karşı davrandığı gibi davranmamızı istemektedir. Bizler eğer Mekke'li muhâcir kardeşlerimizin konumundaysak onlar gibi davranmalı, yok eğer bize Medine'li Ensâr rolü düşmüşse, yine onlar gibi davranmalıyız.

Arkadaşlar, İslâm kardeşliği çok önemlidir. Bakın bir hadislerinde Allah'ın Resûlü cennete gidişin ancak bu kardeşliğin sonucu olabileceğini anlatır:

"Nefsim (canım) elinde olan Allah'a yemin ederim ki, sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Size bir şey haber vereyim mi ki onu yaptığınız zaman birbirinizi seversiniz? Selâmı aranızda yayınız"
(Riyâzu's Salihin 309 nolu hadis)

Resûl-i Ekrem efendimiz de; "vellezî nefsî" diye yeminle baş-lıyor. Bu bir yemin kalıbıdır. "Öyle bir varlık üzerine yemin ediyorum ki ben onun elindeyim". Yâni "canım, hayatım elinde olan Allah'a yemin olsun ki" demektir. Ya da; "beni elinde tutan o Allah'tır, başkası değildir" anlamına bir ifade. Kimse beni elinde tutamaz, kimse bana istediklerini yaptıramaz, kimse beni güdemez, kimse beni var edemez, yok edemez, beni var eden, bana can veren, beni imtihan eden, bana benim varlığımı, imtihan özelliklerimi bağışlayan Allah'tır. İşte ona ye-minle söze başlıyorum diyor peygamberimiz.

Kitabımızda pek çok sûrelerin başında bu tür yeminleri görürsünüz. Onlar aslında ne peygamberimizinkilere, ne de bizimkilere benzemez. Meselâ Tûr'a yemin eder Allah. Bazen de Belde-i Emin'e. Ya da Tîn'e, zeytine yemin eder. Bazen aya, bazen yıldıza, yıldızlara, güneşe, geceye, gündüze, ya da başka başka varlıklara yeminle başlar kimi sûreler. Bazen de sûre ortasında görürsünüz bu yeminleri. Bunlar, bu varlıkların Rabbi olan Allah'a yemin anlamı taşıdıkları gibi, bizim dikkatimizi çekmek için Rabbimizin kullandığı özel bir anlatım usûlüdür. Rahmân olan Rabbimiz bize karşı rahmet ve merhameti ge-reği bizim anlatılanları daha iyi anlamamız için böyle bir yöntem kullanır. Elbette onun ahlâkı ile ahlâklanan, ahlâkı onun kitabı tarafından belirlenen peygamber efendimiz de sözüne yeminle başlıyor.

"Vellezî nefsî biyedihi" Peki ya bizler ne yapıyoruz? Hattâ Allah korusun da sanki yemin ederken yalan söyleyeceğimize bir belge gibi davranıyoruz bazen. Yâni bir adam yemin ediveriyorsa, hattâ biraz da çok yemin ediyorsa sanki yalanına bir kılıf buluyor gibi. Onun içindir ki çoğu bölgelerde çoğu zaman Allah'a yeminin fazla bir önemi kalmamıştır. Oysa bir insan inandığı Allah üzerine yemin eder, inandığım, Rabbim bildiğim Allah'a yemin olsun ki, ben onu şahit tutuyorum, onun huzurunda olmanın bilinciyle ciddiyetimi beyan ediyorum, sözümü buna göre söylüyorum diyorsa artık onda tereddütsüz bir doğruluk söz konusu olmalıydı.

Heyhat, bir bölgede insanlar sanki bir birlerini kandırmak için; "inşallah, maşallah, vallah, billah'lar icat etmişlerse, artık oradaki insanların Allah'ın

rubûbiyet ve ulûhiyetine inançlarına karşı bizim itima-dımız cidden sarsıldı demektir. Ne dersiniz? Hangi konumdayız? İnsanlar bize mi inanmıyorlar, yoksa biz mi insanlara inanmıyoruz? Ne fark eder, biz onların, onlar da bizim parçamız değiller miydi? Aynı vücudun organları konumunda değil miydik? Neden acaba insanlar bir birlerine karşı bu kadar güvensiz? Düşünün, sağ gözünüzün gördüğünü sol gözünüz de aynı görmek durumundadır. Yâni eşyayı iki gözle tek görüyorsunuz. Peki ya bu gözler bir birine ihanet etmiş olsa, bir birlerine güvenmemiş olsalar, rengi değişik, boyu değişik, tipi değişik diye gözler bir birlerine güvenmez olsalar ne olur halimiz? Peki ya elimiz ağzımıza güvenmeseydi, ağzımız elimize güvenmeseydi, getirdiğin yemek değil deseydi, kafa kalbe güvenmeseydi, kalp vücuda güvenmeseydi bu bedenlerimiz ne hale gelirdi? Peki müslümanlar şu anda o hale gelmemişler mi?

Resûlullah Efendimiz sözüne yeminle başlıyor. Allah'a yemin ederek söylüyorum diyor. Beni elinde tutan Allah'a yemin olsun ki size söylüyorum diyor. Canım elinde olan, bana egemen olan Allah'a yeminle söylüyorum, dikkat edin, iyi dinleyin, titiz davranın, önemine bi-naen söylüyorum diyor. Konu gerçekten çok önemlidir. Hiç kimse kendi kendine, Allah ve Resûlünü yardıma çağırmadan çatlasa, patlasa da, insanlar ve cinler toplansa da kendi kendilerine bilemeyecekleri, bulamayacakları bil bilgi veriyor Allah'ın Resûlü.

"La tedhulul cennete hattâ tü'minû" Eğer inanmazsanız, inanmamışsanız, iman edinceye kadar mümkün değil cennete giremezsiniz. Kesinlikle inanmadığınız sürece cennete giremezsiniz. İman edinceye kadar cennet ümidiniz olmasın. "Lâ tedhulû" Girmeyeceksiniz, girmeyin cennete. İstiyor muydunuz? Bir tehlike sezdiniz mi o za-man? Girip girmeme konusunda bir tehlikeden haberdar oldunuz mu? O zaman yapacağınız iş bellidir. İman sahibi olacaksınız. Ama Allah'ın istediği, elçisinin örneklediği gibi bir imanınız olacak. Önce kadere mi, yoksa kitaplara, meleklere mi? Önce Bakara'ya mı, yoksa Âl-i İmrân'a mı? Önce peygamberle birlik yaşamaya mı, yoksa öldükten sonra yeniden dirilmeye mi? Öyle değil, sen sıraya koyma, Allah nasıl isterse öyle. Bak peygamberimiz iman etmede bir bölüm, bir tavır be-lirliyor: "velâ tü'minû hattâ tehabbû" İşte bu kadar. "Bir birinizi sevmedikçe de iman etmiş sayılmazsınız" Yâni eğer sevişmiyorsanız, bir bi-rinizi sevmiyorsanız, Allah için birbirinize sevgiyle bakmıyorsanız.

Sevdiğiniz noktayı Allah belirliyor. Sevişmenizin şeklini, biçimini, modelini, tavrını, hareketini, yasasını Allah ortaya koyuyor, ama buğzunuzu, nefretinizi, sevmemenizi de Allah belirliyorsa. Hattâ öyle iki genç, iki yiğit ki bir birlerini Allah adına seviyorlar, birliktelikleri de, ayrılıkları da o sevgi kaynaklı olursa onlar Allah'ın gölgesinde gölgeleneceklerdi ya. İşte bütün bunları birlikte hatırlayarak tekrar dönüyoruz hadis-i şerife. "velâ tü'minû hattâ tuhibbû" Bir birlerinizle sevişmedikçe, kaynaşmadıkça, kalpleriniz ülfet

etmedikçe kesinlikle iman ettiğinizden söz etmeyin. Öyleyse bir birine raptedilmiş, bir birine bağlanmış, zincirleme bir birlerine irtibat halinde sunulan üç gerçek…

Sevgi, iman ve cennete giriş. Seveceğiz birbirimizi, o zaman iman etmiş olacağız, iman edeceğiz ve o zaman cennete gireceğiz.

“Evelâ edüllküm alâ şey’in” Size bir şey haber vereyim mi? Bir şeye delâlet edeyim mi? Size bir bilgi sunayım mı? Üzerinize bir şey uzatıvereyim mi? Semanıza bir şey indireyim mi? Hayatınıza bir şey indirgeyeyim mi? Üstelik; “İza faaltumuhu tehabebtüm” Eğer onu yaparsanız, bir birinizle sevişir, bir birinizi sevebilirsiniz. İman etmeye başlarsınız, böylece kendinizi cennet yolunda bulursunuz. Neymiş o? “Efşusselâme beyneküm” “Aranızda selâmı yayınız” Aranızda selâm yayınız. Selâm ortamını artırınız. Selâm verme imkânı bulunuz. Selâm verecek ve selâm verilecek insanlar olunuz. Selâm alma ortamın-da olunuz. Bir birinize selâm temennisini artırınız. İnsanların bir birleriyle selâmlaşmaları ortamında olunuz.

Selâm; esenlik demektir. Selâm; gamsız, dertsiz, kasavetsiz, çilesiz, sıkıntısız, üzüntüsüz, yâni her tür olumsuzluktan uzak bir ortam demektir. Bu anlamıyla selâm; ancak cennetteki hayatın adıdır. İşte Kur’an bize cenneti, belki de o sebeple; “dâru’s selâm” diye tanıtır. Selâm yurdu, selâmet yurdu. Selâm; selâmette olmaktır. Rahat ve huzur içinde bulunmaktır. Gamsız kedersiz olabilmek, üzüntüden uzak bulunmak demektir. İşte ondan dolayı bir müslüman bir müslüma-na selâm verir. Sadece müslüman, müslümanla selâmlaşır. Böylece der ki; “Allah sana selâm versin, Allah seni selâmda kılsın, ya da Allah seni dâru’s selâmda, yâni cennette kılsın” İşte bu sadece müslü-man için söylenir.

Allah’ın selâm diye bir adının olduğunu biliyoruz. Hattâ Haşr sûresinin 23. âyeti Allah’ın bu adını bize hatırlatıyor. Allah selâmdır. Hem teslimiyet dini olan İslâm’ı ortaya koyandır, hem kendisine teslim olunması gerekendir, hem esenlik verendir, hem esenlik yurdu olan cennetin sahibidir, hem sadece onunla selâmete ulaşılan, o selâmda tutarsa, o selâmete erdirirse ancak o zaman selâmette olunur.

Namazdan sonra Resûl-i Ekrem Efendimiz; “Allahümme entes selâm ve minkes selâm” dememizi ister. Aynı konu değil mi? Selâm veriyoruz namazda, “esselâmü aleyküm ve rahmetullah” diyoruz. Dönüp bir de sol tarafımıza selâm veriyoruz. İşte namazdayken insan aslında Allah’ın selâm sıfatını canlı bir eylem olarak hatırlıyor, bunu da sözlü olarak ifade ediyor arkasından. “Allah’ım, sen selâmsın, selâmet de sendendir” diyerek.

Zeynep Gazâlî zindanda beni selâm kurtardı diyor. Ben namazla yalnız olmadığımı anladım diyor. Allah'la beraber, meleklerle beraber olduğumu anladım diyor.

Aslında selâm ve selâmet insanın yarınki özleminin adıdır. Cennet özleminin ifadesidir. Müslümanlar bir birlerine işte böyle dua etmelidirler karşılaştıklarında. Yâni; "ey kardeşim, Allah sana cennet versin! Cennete gidesin" demelidirler. Müslümanlar hangi şart altında olurlarsa olsunlar buna fırsat kollarlar, imkân ararlar. Meselâ koşuyor biri, diğeri duruyor. Birisi yürüyor, diğeri bekliyor. Veya ayaktadır birisi, diğeri oturuyor. Biri tek başına, ötekileri çoktur. Birisi binitlidir, diğeri yayadır. Ne fark eder? Karşılaştılar mı mutlaka bir birlerine selâm vermelidirler. Ama bunun da bir kuralı vardır elbette. Daha bir hareket halinde olan, daha bir etkin durumda olan, daha bir çok olan diğerine selâm versin. Ayakta olan oturana, yürüyen durana, koşan yürüyene, binitli olan yaya gidene, az olan çok olana selâm versin. Bunlar kolay, zaten alışkanlık haline getirdiğimiz bir dua modeli. Selâmün aleyküm ve aleyküm selâm. Ama önemli olan karşımızdaki cennetlik olasın, Allah sana cennet versin, ben senin için cennet diliyorum diyebilmektir. Hattâ sahabeyi görüyoruz, eğer birlikte yürüyen iki kişinin arasını bölecek bir ağaç çıkmışsa karşılarına, ağaçtan sonra tekrar yan yana gelmişlerse yine bir birlerine selâm veriyorlardı. Ama değmez miydi? Fırsat değil miydi? Bunu değerlendirmek zorunda değiller miydi? Yâni bir birlerine Allah sana cennet versin demeli değiller miydi?

Ama bu konuda dikkatli olacağımız bir bölümü de söyleyelim inşallah. Bunu bir reflekse dönüştürmemeliyiz. İçimizden biri girse ya-nımıza; "Selâmün aleyküm" çıksa dışarıya tekrar girse; "Selâmün a-leyküm" sonra otursa; "Selâmün aleyküm". Hattâ birimizin önüne gelse "Selâmün aleyküm" ötekisinin önüne gelse "Selâmün aleyküm" herkese tek tek selâm verse. Öyle olmaz galiba değil mi? Müslümanlar birinin yediği yemeğin artığını bir başkalarına ikram edebilirler, bu güzel bir şeydir. Ama özellikle öyle yapmaya çalışmak, yani hep karşısındakine artık sunmaya çalışmak ne kadar abes değil mi? Birisi bir bardaktan su içmiş, arta kalanı da diğer bir müslüman içivermiş, ne kadar güzel. Ama bu işi kural haline getirip, hayır sen bundan bir yudum al, ben de senin artığını içmek istiyorum demenin anlamı yoktur. İşte selâm konusunda da hayatı yaşarken selâmlaşmanın önemini anlamaya çalışıyoruz.

Demek ki selâm bize sevgi kazandıracak, sevgimizi artıracak mış. Tek vücudun organı olduğumuzu bildiğimiz insanlarla tanışmak, bir birimize cennet temennisinde bulunmak, bir birimize Allah'tan gamsız, dertsiz bir hayat dilemek ne güzeldir. Fakat birisi açıktan, alenen günah işlerken selâm veremiyoruz. Meselâ içki içerken ya da tuvalette ve banyoda iken selâm vermemiz gerekmiyor. Onun dışında karşımızdaki eğer cennete gitmesi gereken birisiyse,

cennete götürücü bir eylemin içindeyse elbette ona selâm vereceğiz. Bunlar üzerinde ihtilâf olmayan şeylerdir. Ama ya dalga geçiyorlarsa, "aman sende, selâm ağacı mı olduk? Gelirken selâm, giderken selâm, bu kadarı da fazla oldu filan diyorlarsa, yâni istemiyorlarsa zorla da vermenin anlamı yoktur. Ya da biz tekrar vermeye çalışalım, yanlışını düzeltsin için ona bir kere daha selâm verelim. Onun cennetini istiyorsak duralım, elimizi uzatıp müsafaa edelim ve Allah'tan onun affını dileyelim.

Bakın Resûlullah Efendimiz Riyazu's salihin de 891. hadiste diyor ki: "İki müslüman karşı karşıya gelip müsafahalaşmışlarsa daha onlar bir birlerinden ayrılmadan Allah onları affeder" Müsafaha; yâni sağ ellerin avuç içlerini bir biriyle birleştirip tokalaşmak, elleri bir birine daha bir kenetlemek. Tek elle mi yoksa çift elle mi yapılır, o esnada salavat getirilir mi onları bilmiyorum. Ama bir hadisten biliyorum ki böyle bir durumda her iki müslüman da bir birlerine istiğfar etmelidirler. "Allah sana mağfiret etsin, senin için Allah'tan ğufran isterim, bağışlanmanı isterim" şeklinde karşıdakine istiğfar gerekir.

Selâm denilince bir de onun yerine kullanılır mı acaba diye sorular gelir bazen. "İyi günler" "İyi geceler" "hayırla sabahlar" "mutlu ge-celer" "günaydın" "tünaydın" "merhaba" "selâm"… Büyük şehirlerden birinde toplu taşıma araçlarından belediye otobüsüne binmiş birisi ve hemen karşısına çıkıveren bir tanıdığına; "merhaba" demiş. Yüksek sesle böyle sabahın erken saatlerinde böyle bir merhabalaşma adamın birinin garibine gitmiş, şöyle kafayı uzatmış; "Ahmetçiğim, Selâ-mün aleyküm" demiş ona da. Arkadan birine de belki de lâyık gördüğü için "iyi günler" demeye çalışmış. Şimdi acaba insanlar bunu yerine göre mi kullanıyorlar yoksa kendileri yere göre mi şekil alıyorlar onu bilmiyorum, ama bu tür selâmlaşmaları görüyoruz. Merhaba diyor insanlar. Kendilerince bunu selâmlaşma kabul ediyorlar. Ama bunların hiç birisi selâmlaşma değildir. En güzel temennilerin içinde toplan
dığı bir kelime sadece "esselâmu aleyküm" sözcüğüdür. Karşınızdaki
kişinin işinin, aşının, dükkanının, tezgahının, gününün, gecesinin, ai-lesinin, çocuklarının, zamanının, mekânının, durumunun, parasının, pulunun, anasının, babasının iyi olmasını iyi olmasını isteyeceksiniz. Hepsini birden saymanıza gerek yok, hepsinin yerine deyin ki selâ-mün aleyküm.

Yetmez mi? O zaman ilâve edin: "Esselâmü aleyküm ve rah-metullah" Daha mı istiyorsunuz; "Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtuhu" İşte bunla selâmın mükemmelleridir. Alırken de benzerini yapıyoruz. Hiç olmazsa aynıyla mukabele edelim. Böylece karşımızdakine selâm, rahmet ve bereket duasında bulunuyoruz. Onun selâmda, selâmette, rahmet ve bereket ortamında olmasını istiyoruz. Ama sadece selâm kelimesine gelince, galiba meselâ Fransızca'da salu kelimesi selâm demektir. Eğer insanlar İslâm modeli, Allah ve Resûlünün istediği model selâmı kullanmak istemezler, müslümanca bir tavırdan

yana olmak istemezlerse bu selâm sözü elbette İslâm'ın selâmının yerini tutmayacaktır. Ama Kur'an okuyoruz, meselâ Hûd sûresinin 69. âyetine bakarsanız melekler İbrahim aleyhisselâma uğradıklarında ona selâm dediler.

"Selâm" dediler. Allah'ın elçilerinin bu selâmlarına mukabele olarak İbrahim aleyhisselâm diyor ki; "selâm" Zannederim ki buradaki ifadeler, hani bizim bazen "selâm söyledi" "onun sana selâmı var" "se-lâm götür" demenin Arapça karşılığı gibi geliyor bana. Yâni o gelen melekler Hz. İbrahim'e selâmı söylediler, Hz. İbrahim de onları selâmı söyledi şeklinde anlaşılacaktır. Çünkü Resûlullah efendimizin birisine: "semmillah" demesi gibi. "Besmele çek" demesi gibi. Halbuki bismillah denir. Burada da onların selâm demeleri selâm nasıl söylenirse onu söylemeleri anlamına gelecektir.

Bir de cennette selâm var biliyoruz. Meselâ Yâsîn sûresinin 58. âyeti "Selâmün gavlen min Rabbirrahîm" "Allah'ın cennettekilere sözlü bir selâmı var" şeklindedir.

Yine vâkıa sûresinin 26. âyetinde de Rabbimiz mü'minlerin selâmlaşmalarından söz ediyor. "illa gıylen selâmen selâma" Cennette boş söz, lüzumsuz, günaha sokan sözler duyulmayacak, orada sadece duyulan selâm olacak. Önüne gelen selâm, selâm deyip geçecek şeklinde değil, orada selâm verme olacak, herkes birbirine selâm verecek, selâm temennisinde bulunacak. Çünkü İbrahim sûresinin 23. âyetinde cennette müslümanların böyle selâmlaşacaklarından söz ediliyor. "tahiyyetühüm fiyha selâm" Bir birlerine hayat temennileri, bir birlerine can bağışlamaları, yâni tahiyyeleri orada selâm ile olacaktır. Dirilik temennileri, canlılık temennileri. Allah seni selâmetinde kılsın, selâmette devam edesin. Belki de bu âyetler eşliğinde düşündüğüm içindir, Furkân sûresinde Rahman'ın kullarının tarifini okurken: Allah diyor ya: "Ve iza hatabehümül cahilune galu selâma" Cahillerle karşı karşıya geldiklerinde onlara selâmı hatırlatırlar, selâmı ikame etmeye, selâmı var kılmaya, selâmı gündeme getirmeye çalışırlarmış.

Öyleyse bu şekildeki selâm atamız Adem'den bu yana bizim değişmeyen selâmımızdır. İlk günden bu yana böylece öğrenmiş, böylece öğretilmiştir bize. Belki o sebeple hayatın mihveri, dinin direği olan namaz selâm ile bitiyor.

Peki ya boş eve girerken ne yapacağız? O zaman da selâm verecek miyiz der misiniz? Nasıl yapıyorsunuz? Peki telefonlarda na-sıl yapacağız? Yazışmalarda nasıl edeceğiz? Selâm yazacak mıyız? Bununla ilgili Hz Ayşe annemizden bir nakil söyleyeyim. "Mektuba yazılan cevap selâmın alınma makamıdır" diyor Ayşe annemiz. Demek ki selâm verenin selâmını almak zorunda olduğumuz gibi, mektup yazana da cevap yazmak zorundaymışız, bir kere bu baştan selâmmış. Ama mektubuna selâmla başlayan birisine o selâmın bir de yazılı olarak iadesi gerekmez mi? Çünkü Resûlullah Efendimiz mü'minin

mü’-min üzerindeki haklarını sayarken; “reddusselâm” selâmın karşıya iade olduğunu haber veriyor.

Telefon konuşmaları duyuyorum. Sanki insanlar belki de menfaat hesabıyla, para pul hesabıyla mı ki diyeceğim, şöyle iki saniye üç saniye kısa olsun da bir kontur az gitsin dercesine selâm vermeden söze başlıyorlar. Ama karşımızdakine cennet temennisinde bulunmanın zaman israfı olduğunu kim iddia edebilir?

Boş eve girince yine aynı şekilde orada birilerinin varlığına inanan bizler, meleklerin orada varlık sebebinden dolayı: “Esselâmü aleyna ve alâ ibâdillâhissalihîn” demeliyiz.

Buraya kadar anlattıklarımızdan selâmın herkese yayıp ulaştırmak gerektiğini anladık. Peki acaba kim kime selâm verir probleminde şimdiki sosyal yapı da göz önünde bulundurularak, kadın ve erkek bir birleriyle nasıl selâmlaşsınlar? Erkekleri anladık. Peki kadın ve erkek nasıl olacak? Kadınlar erkeklerin kimi olur, nesi olur? Ya ka-rısı, ya anası, ya kızı, kız kardeşi, yeğeni, halası, teyzesi, nenesi veya torunu, ya da komşusu, akrabası, ya da daha genel ifadeyle aynı mekanda yaşadığı her hangi bir kadındır o. Asansörde karşısına çıkmıştır, kapının ziline basmıştır da karşısına çıkmıştır, kim o demiştir, ya da sokakta, caddede, hayatın yaşandığı bir ortamda karşılaşan kadınlar ve erkekler ne yapsınlar? Eğer onlar töhmet altında olmak, farklı anlaşılmak makamında değillerse elbette birbirlerine selâm versinler. Halanızın evine gidiyorsunuz, tabii selâmün aleyküm. Ama halanızın kızı da vardı, elbette ve aleyküm selâm. Çünkü hemen acele selâm vererek ona; ben senin cennetini isteyen bir kardeşin pozisyonunda, hayatımın yaşanması gereken bir bölümünü burada icra etmek için buraya girmiş bulunuyorum, bunu böylece bil, beni böylece bil diyeceğiz. O da ve aleyküm selâm diyorsa ne kadar hoş. Hele asansörde bu çok daha önemli değil mi? Ben ona başta selâm temennisinde bulunmalı değil miyim? Ama farklı anlaşılır diye korktuğunuz bir makamdaysanız o zaman vermeyebilirsiniz. Lâkin selâm dışında konuştukları halde selâm vermemeyi anlayamıyorum. Ama eğer müs-lüman değil biliyorsak o zaman vermeyiz o ayrı konu. Bazen benden sonra yanıma gelene şakavari şöyle diyorum: Hayrola, beni mi müs-lüman görmedin, yoksa kendinden mi şüphen var? Niye selâm vermedin? Deyiverdiğim oluyor.

Selâm öyleyse insanların sevişmelerinin bir başlangıcı, müslü-manlıklarının, müslümanlaşmalarının bir başlangıcı, sevişince iman etmelerinin bir başlangıcı ve nihayet sonunda cennete gitmelerinin bir başlangıcı olduğunu unutmayalım.

Riyazu’s salihîn 873 numarada bu konuda bir hadis daha var, inşallah onu da okuyalım. “izenteha ehadüküm ilel meclisi fel yüsel-lim, feiza erade en

yegume fel yüsellim, feleysetil ûlâ bi ehagga minel âhira" "Sizden biriniz bir yere giriyorsa, gidiyorsa selâm versin. Oradan ayrılmak istiyorsa selâm versin. İyi bilsin ki birinci ikinciden daha iyi, daha güzel değildir." Yâni karşılaşırken selâm, ayrılırken yine selâm verilecek. Peki bu ne sağlayacakmış bize? Baştaki hadiste onu söyledim.

Unutmayalım ki mü'minler olarak birbirimizi sevmemiz, bir birimizin zararını gündeme getirmemizle olacaktır. Birbirimizi cennete kazandırmak, cehennemden, cehennem yolundan alıkoymakla olacaktır. Sevelim, sevdiğimizi söyleyelim birbirimize, ama onun zararını ona duyurmayalım öyle mi? Sevgi öpücükleri gönderelim birbirimize, ama onun cehenneme gidişine göz yumalım öyle mi? Cennete kazandırmak için çalışmayalım, cehennemden kurtuluşu için uğraşmayalım, ama ona kendisini çok sevdiğimizi söyleyelim öyle mi? Benim bildiğim sevmek, sevişmek onun cennetine uğraşmak, cenneti için sevişmek, cehennemden kurtarmak için sevişmektir. Aramızda selâmı yayarak, Allah sana cennet versin, Allah sana cennete versin. Allah sana cennet versin diyen iki kişiyi düşünün. Üzerinde yanlışlar var, gözünde, kulağında, kafasında. Kalbinde ve beyninde küfürler var. Neler ve neler var onda hata ve isyan olarak. Ve o adam ona Allah sana cennet versin diyor. Namazsız ve niyazsız arkadaşına. İçkili ve kumarlı arkadaşına. Kitaptan ve sünnetten habersiz arkadaşına. Ona selam veriyor ve seviyor onu öyle mi? Sevişiyorlar mı bunlar? Ar-kasından kuyusunu kazdığı arkadaşına. İhanet ettiği, iftira ettiği arkadaşına. Hanımına göz diktiği, parasına plan kurduğu arkadaşına. Ya da cehenneme gidişine göz yumduğu arkadaşına selâm veriyor öyle mi?

Bir de isterseniz öteki türlü düşünün. Selâmlaşacak aslında da görmüyor, görüşmüyor ama. Ona en son selâm vereli altı ay olmuştur. Babasını bir buçuk yıldır görmüyordur. Arkadaşını beş senedir görmüyordur. Aslında severdi onu, sevişecekti. Komşu mu? Selamlaşıyordur ara sıra onunla üç ayda bir beş ayda bir veya bayramdan bayrama. Böyle selâmlaşma değil, selâmın yayılacağı, yaygınlaştırılacağı bir toplumsal yapıda insanlar birbirlerine selâm verecekler. Selâmlaşma ortamları çoğaltılacak, selâmlaşma imkanları çoğaltılacak, selâmda ciddilik olacak. İşte o zaman birbirlerini sevmiş olacaklar, iman etmeye başlayacaklar ve bu imanlarından dolayı cennet yolu-nun yolcusu olacaklar.

Kendisinin ihtiyacı olduğu halde başkasını kendi nefsine tercih etme duygusu, cömertliğin bir üst derecesi ve hatta ondan da daha büyük bir fazilet ve davranış. Diğerkamlık yani îsâr; bir kimsenin, ken-disinin muhtaç olduğu bir şeyi başka bir muhtaca vermesi, onu ken-dine tercih etmesi, başkasını kendinden daha çok düşünmesi demek-tir. Bu büyük fazilete ulaşanları Cenâb-ı Allah Kur'an-ı Kerim'de işte böylece övmüştür.

Ebu Hureyre'den gelen bir rivâyete göre: "Bir gün Hz. Pey-gamberin huzuruna bir adam geldi ve açlıktan takatinin kesildiğini söyledi. Resûlullah,

hanımlarına bu adama bir şeyler vermeleri için haber gönderdi. Hanımları evlerinde sudan başka bir yiyecek bulun-madığını söyleyince Resûl-i Ekrem: "Bu gece bu adamı kim misafir edecek?" dedi. Bunun üzerine Ensâr'dan biri: (Ebu Talha olduğu rivâ-yet edilmektedir) Ya Rasulullah, ben misafir ederim, dedi. Onu evine götürdü. Evde hanımına yiyecek bir şey bulunup bulunmadığını sor-du. Karısı da yalnız çocukların yiyeceği kadar bir şey bulunduğunu söyledi. O da: "Öyleyse onları bir şeyle avut, sofraya gelmek isterler-se uyut. Misafirimiz eve gelince lambayı söndür, ona kendimizi de yi-yormuş gibi gösterelim," dedi. Sofraya oturdular. Misafir karnını do-yurdu. Kendileri karanlıkta yiyormuş gibi davrandılar ve aç yattılar. Sabah olunca ev sahibi Peygamberimiz (s.a.s.)'in yanına gitti. Rasû-lullah ona: "Bu gece misafirinize karşı yaptığınız davranıştan Allah razı oldu. " buyurdu. Allah Teâlâ da onlar hakkında yukarıdaki âyet-i kerimeyi indirdi. (Riyâzu's-Salihîn, I, 586-587)

Yermuk savaşında meydana gelen bir olay îsâr'ın (Diğerkam-lığın) en güzel bir örneğidir. Hz. Huzeyfe şöyle anlatıyor: "Yermuk harbinde, yaralılar arasında kalan amcamın oğlunu aramak üzere sa-vaş alanında geziyordum. Yanımda biraz su vardı. Hava da çok sı-caktı. Amcamın oğlunu buldum. Su isteyip istemediğini sordum. Ba-şıyla isterim, dedi. Tam suyu içireceğim sırada öteden birisi, "Ah su", diye inledi. Amcazâdem gitmemi ve suyu ona içirmemi işaret etti. Git-tim, baktım ki Âsım'ın oğlu Hişâm. Tam ona su vereceğim sırada baş-ka birisi "Su!" diye inledi. Hişam da suyu içmedi ve beni ona gönderdi. Arayıp buldum, fakat kendisine suyu ulaştırıncaya kadar o şehit ol-muştu. Hemen Hişâm'ın yanına koştum, o da şehit olmuştu. Bari suyu amcamın oğluna içireyim diye onun yanına gittim, fakat o da şehit olmuştu. Nihâyet su elimde kaldı. Allah hepsine rahmet etsin."

10. "Onlardan sonra gelenler; "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla; kalbimizde mü'minlere karşı kin bırakma; Rabbimiz! Şüphesiz Sen şefkatlisin, merhametlisin" derler."

Medine'deki Ensâr ve Muhâcirûn'dan söz ettikten sonra şimdi de onlardan sonra gelenlerden söz edecek Rabbimiz. Az evvel özellikleri anlatılan insanlar vefat ettikten sonra onların arkalarından bir takım insanlar gelecek. İşte onlardan sonra gelenlere gelince, onlar şöyle derler: "Rabbimiz bizi bağışla, bize mağfiret buyur, bizim kusurlarımızı örtüver, bizim eksiklerimizi görme, ciddiye alma. Bizden önce iman etmiş kardeşlerimize de mağfiret buyur. Onların kabahatlerini de örtbas ediver. Bizden önce Sana istediğin gibi iman etmiş, kitabına ve peygamberine istediğin gibi inanmış, istediğin kulluğu yaşamış, Müs-lümanca bir hayat yaşamış olanlara da mağfiret buyur. Onlar da, bizler de senin istediğin gibi kulluk etmeye çalışıyoruz.

Ama insan olmamız hasebiyle bizim gafletimiz, cehaletimiz, unutkanlığımız, hevâlarımız, heveslerimiz, kusurlarımız vardır. Karşımızda bizi Senden ve Sana kulluktan koparacak düşmanlarımız vardır. Ne kadar da Sana lâyık kulluklar yapmaya çalışsak ta, mutlaka eksiklerimiz olacaktır. Bizimkileri de, bizden önceki selef kardeşlerimizinkileri de kapatıver." Kim bunlar? Biziz. Demek ki bizler böyle olmak, böyle yapmak, böyle demek zorundayız. Bizden önce nesillerimize, seleflerimize sövmeyeceğiz, onları kötülemeyeceğiz. Bilâkis onlara istiğfar edeceğiz, dua edeceğiz. İşte Rabbimiz bizden bunu isti-yor. Başka ne diyeceğiz?

"Mü'minlere karşı kalbimizde hiç bir kin, hiç bir garaz, hiçbir düşmanlık bırakma ya Rabbi!" diyeceğiz. Gerçekten bir mü'minin ken-disi gibi inanan, iman ettiklerine inanan, teslim olduğu gibi Allah'a teslim olan kardeşlerine karşı kalbinde bir kinin bulunması kesinlikle dü-şünülemez. Mü'min, mü'min kardeşlerini daima sever. Karşısındaki mü'min kardeşi ne kadar da hata sahibi olursa olsun, ne kadar da kusur sahibi olursa olsun, mü'min onu her zaman sevecektir. Ama onu sever olması, elbette o mümin kardeşinin hatalarına göz yumması, onu günahlarını sîneye çekmesi anlamına gelmeyecektir. Onu uyarmaması, onu düzeltmeye çalışmaması, ona karşı emr-i bi'l ma'ruf ve nehy-i ani'l münker yapmaması anlamına gelmeyecektir. Zaten ona karşı bunları yapması da, ona karşı sevgisinin, merhametinin ifadesidir.

Tıpkı bir annenin çocuğuna karşı tavrı gibi. Öyle değil mi? Ne olursa olsun, her anne-baba çocuğunu sever, ama çocuğu yanlışa gittiği zaman, canını bile ortaya atarak onu kurtarmaya gayret eder. İşte bizler de mü'min kardeşlerimizi böylece sevecek, onların iyiliği için, onların cenneti için kendimizi fedaya hazır olacağız. Müslümanlıklarının farkında olmadan, kitaplarının ve peygamberlerinin farkında ol-madan bir kısım mü'min kardeşlerimiz cehenneme doğru giderken, elbette bizlerin bir kenarda eli kolu bağlı durmamız mümkün değildir. Oturduğumuz yerden onları kötülemek, onlara kin tutmak, onların aleyhinde konuşmak hiçbir şeyi halletmez. Çünkü kendi âzâlarından her hangi birisi rahatsızlanan bir kişi elbette ona karşı ilgisiz kalamadığı, onu kendi haline terk edemediği gibi, bir Müslüman da asla kendisinden bir parça olan, vücudunun uzuvlarından bir parça olan bir Müslüman kardeşine karşı bîgâne kalamaz, onun cehenneme doğru gidişine göz yumamaz.

Allah için sevdiğimiz o kardeşlerimizi Allah için uyarmaya, onların cennet yollarını açıp, cehennem yollarına barikatlar koymak için çırpınacak, bu uğurda her şeyimizi fedaya hazır olacağız. Hakaret etmeden, küçümsemeden, gazaplanmadan onların imdadına koşacak ve şöyle diyeceğiz: "Bir zamanlar bizler de onlar gibiydik. Bir zamanlar biz de Kitap sünnet bilmezdik. Rabbimiz bize hidâyetini gönderdi, bize doğru yolunu gösterdi. Bizi başkaları eliyle

hidâyete erdiren Rabbimiz, inşallah onları da bizim elimizle hidâyete erdirir! Ey bizim Rabbimiz! Muhakkak ki Sen çok merhametlisin, çok şefkatlisin!"

İşte bu özelliklere sahip nesiller arka arkaya geliyorlar. Her sonra gelen nesil, kendisinden bir önce gelen neslin yapmış olduğu güzel amellerin, salih amellerin, güzel yolların üzerine bir şeyler ilâve edip, İslâm için bir takım hizmetler ortaya koyduğu takdirde sadece peygamber çağında değil, her çağda aynı fazîleti, aynı üstünlüğü, aynı izzet ve şerefi elde edecektir. Tıpkı selefleri gibi hem dünya zaferlerini, hem de âhiret başarılarını elde edeceklerdir.

Ama unutmayalım ki bizler ne zaman bir dünya zaferine ulaşmışsak, ne zaman bir âhiret başarısını elde edecek noktaya gelmişsek içimizde münâfıklar vardır. Onlar asla rahat durmayacak, asla bize rahat vermeyeceklerdir. Bizim başarılarımızı asla hazmetmeyeceklerdir. Bizim dünya ve ukbâ başarılarımızı engelleyebilmek için Allah düşmanı kâfirlerle işbirliği içine gireceklerdir. Bundan sonraki âyetinde Rabbimiz o hususu şöylece hatırlatıyor:

11-12. "Ey Muhammed! Münâfıkların, kitap ehlinin inkârcılarından olan kardeşlerine "Eğer siz yurdunuzdan çıkarılırsanız andolsun ki, biz de sizinle beraber çıkarız; sizin aleyhinizde kimseye asla uymayız; eğer savaşa tutuşursanız mutlaka size yardım ederiz" dediklerini görmedin mi? Allah onların yalancı olduklarına şâhitlik eder. Onlar çıkarılmış olsalar, andolsun ki, onlarla beraber çıkmazlar; savaşa tutuşmuş olsalar, andolsun ki, onlara yardıma koşmazlar; onlara yardıma gitseler, mutlaka geri dönüp kaçarlar, sonra yardım da görmezler."

Allah'ın yardımıyla Allah safında, Allah desteğinde olan Müslümanlara bir İslâm zaferi nasip olunca, bir galibiyet, bir başarı açığa çıkınca, o münâfıklar, o kâfir oldukları halde Müslüman görüntüsüne bürünmüş, inanmadıkları halde Müslümanlık gösterisinde, teslimiyet sergilemesinde bulunan insanlar rahat durmayacaklardır. "Ey Müslümanlar! Hiç korkmayın! Onların size verebilecekleri hiçbir zararları olamayacaktır. Size karşı hiçbir şey yapamayacaklardır. Kesinlikle bilesiniz ve güvenesiniz ki, Ben onları da, onların size karşı işbirliği yap-maya çalıştıkları ehl-i kitabın kâfirlerini de, Yahudileri ve Hristiyanları da görmekteyim, bilmekteyim. Siz onları Bana bırakın. Ben onların hesaplarını göreceğim. İçinizdeki bu beyinsizlerin sizi yok edebilmek için birlikte anlaşma imzaladıkları kâfirleri de, onların akıl hocaları olan, pirleri olan şeytanların da işini bitireceğim," diyor Rabbimiz.

"Onlarla sizin aranızdaki bu savaşta onlar sizden önce karşılarında Beni bulacaklar. Bu savaşta kesinlikle bilesiniz ki Benim ordularım galip gelecektir," buyuruyor. Kâfir ve münâfık topluluklar karşısında Allah mutlaka galip gelecektir.

“Ey peygamberim, baksana şu iki yüzlülere, bakmaz mısın şu münâfıklara. Ehl-i kitaptan kardeşleri olan kâfirlere, küfürde kardeşleri olan Yahudilere diyorlar ki: “Şâyet sizler şu Müslümanlar tarafından çıkarılırsanız, andolsun ki sizlerle birlikte biz de çıkacağız. Sizlerle birlikte biz kardeşleriniz de geleceğiz. Sizi yalnız bırakmayacağız. Sizin desteğinizde, sizin yanınızda olacağız. Size karşı hiç kimseye itaat et-meyeceğiz. Size karşı kimseyle birlikte hareket etmeyeceğiz. Şâyet sizinle savaşılırsa mutlak sûrette size yarım edeceğiz, Müslümanlara karşı sizin yanınızda olacağız.”

Rabbimiz buyuruyor ki: “Allah şâhittir ki bu hainler kesinlikle yalan söylüyorlar. Eğer bu Yahudiler Rasulullah ve beraberindeki Müslümanlara karşı yaptıkları ihanetlerinden dolayı yerlerinden yurtlarından çıkarılırlarsa, kesinlikle o münâfıklar onlarla beraber çıkmazlar. Bu adamlar samimi değiller. Bunlar ne kâfirlerdendir, ne de sizden. Bunlar sadece menfaatlerinin kullarıdırlar. Menfaatleri neyi gerektirirse, hangi tarafta bulunmak işlerine gelirse o tarafta yer alırlar. Şâyet o Yahudilerle bir savaş gerçekleşirse, bunlar asla onlara yardımda bulunmazlar, destek olmazlar. Bir gösteri aşkıyla onlara yardıma gitseler bile hemen arkalarını dönüp giderler. Çünkü bunların karakteri dönekliktir. Sonra kendilerine yardım da edilmez.”

Rabbimiz bundan önceki âyetlerinde Medine’de Allah ve Resûlü egemenliğinde Müslümanca bir toplum oluşturma çabası içinde olan Muhâcir ve Ensâr’dan söz etmişti. Onların feylerden, ganîmetlerden hissedar edilmesi gerektiğini anlatmıştı. Özellikleriyle Ensâr’ı, Muhâciri’ni ortaya koymuş, sonra da onların arkasından gelenlerin nasıl olmaları gerektiğini açıklamıştı. Eğer böyle bir toplum kurulursa bileceğiz ki bir takım problemler ortaya çıkacaktır. Çünkü şeytan sadece Medine’deki Müslümanların düşmanı değildir. Şeytan sadece onların yollarının karşısına çıkmaz. Kıyâmete kadar bu oluşum içine girmiş tüm Müslümanların düşmanıdır şeytan. Kıyâmete kadar Müslümanlar hep şeytan ve dostlarıyla karşı karşıya olacaklardır. Kıyâmete kadar her dönemde Müslümanlar şeytan dostlarının zulümlerine karşı göğüs germek zorunda kalacaklardır.

Müslümanların münâfıklarla ilişkileri anlatılıyor. Müslümanların Medine’ye hicrete hazırlandıkları dönemde Medineliler Abdullah bin Übeyy bin Selül’ü kendilerine reis seçmeye hazırlanıyorlardı. İşte tam bu devrede Allah’ın Resûlü Medine’ye teşrif buyurdu ve onun reisliği de suya düştü. Elbette Allah ve Resûlü egemenliği altında yaşanacak bir şehirde, bir ülkede Müslümanların devlet başkanı Allah’ın elçisi olacaktı. Bu durumda Abdullah bin Übeyy tam kazanırken kaybetti ve tüm ümitleri yıkıldı. Etrafındaki münâfıklar dediler ki, “sen de Müslüman olduğunu söyle. Peygambere karşı teslim olmuş, Müslüman olmuş görün. Ona karşı iyi davran. Belki kurulan bu yeni devlette sen de bir yer

edinirsin.” Zaten akrabalarından pek çoğu da Müslüman ol-muştu. Yapabileceği bir şey yoktu. Gönülden iman etmeyip böyle bir iman gösterisinde bulunan Übeyy içten içe şeytanca hareketlere girişmekten geri durmadı. Ama hiçbir başarıya ulaşamadı. Çünkü Allah böyle zalimlere asla yol göstermez, asla yardım etmez. Allah, dinine, peygamberine ve Müslüman kullarına komplolar içinde olanları asla başarıya ulaştırmaz.

Bu toplum, münâfıklar topluluğu Medine toplumunun insanlarıdır. Müslümanların güçlü olduğu toplumlarda münâfıklar görülür. Müslümanların güçsüz olduğu ortamlarda kâfirler küfürlerini açıkça ortaya koyarlar. Böyle münâfıkça tavırlara ihtiyaç duymazlar. Müslümanların güçlü oldukları ortamlarda bu tür insanlar inanmadıkları halde inanmış gibi görünür ve için için kâfirlerle işbirliği içine girerek müslümanları arkadan hançerlemeye çalışırlar. Kâfir güç odaklarıyla gizli gizli anlaşmalar yaparak Müslümanları yok etmenin hesabına girerler. Kâfirlerle birlikte hareket ederler ama aslında bu adamlar kâfirlerle de beraber değillerdir. Yani bu münâfıkların asıl amacı küfür de değildir. Bunlar kimliksiz insanlardır, dâvâsız insanlardır. Onların dinleri de, dâvâları da sadece menfaatleridir. Menfaatleri gereği bir sarkaç gibi bazen küfre ve kâfirlere, bazen de imana ve Müslümanlara meylederler.

Kâfirlerle Müslümanlar arasında gerçekleşecek bir savaşta onlar asla kâfirlerin yanında yerlerini almazlar. Çünkü savaş zor bir şeydir. Bu savaşta hangi tarafın kazanıp hangi tarafın kaybedeceği de belli olmadığından menfaatlerini kaybetmemek için hem kâfirlerin yanında, hem de Müslümanların safında görünmek isterler. Onun için bakın Rabbimiz şehadet ederek buyuruyor ki, “onlar yalancıdırlar.” Tarih boyunca hep böyle olmuşlardır.

13. “Ey İnananlar! Onların yüreklerine korku salan, Allah’tan çok sizlersiniz; Çünkü onlar, anlamayan kimselerdir.”

Sizler ey Müslümanlar, şunu kesinlikle bilesiniz ki sizler onların kalplerinde Allah’tan daha çok korku sebebisiniz. Onlar Allah’tan çok sizden çekinmektedirler. Elbette bir takım gerçekleri göremeyen, nûr ile bakamayan insanların korkacakları, sevecekleri şeyler, gözleriyle gördükleri, elleriyle dokundukları şeyler olacaktır. Onlar gayba kapalıdırlar. Gaybdan habersiz, Allah’tan gafildirler. Allah’ın yüceliğini, büyüklüğünü, gücünü, kuvvetini bilmezler. Allah’ı tanımayanlar aslında Allah’ın tanıttıklarını da bilemezler. Hiçbir şeyin gerçek değerini bilemezler. Allah’ın yaratış hikmetinden habersizdirler. Varlıkların varlık fonksiyonlarından, hayattan, ölümden, ölüm ötesi dirilişinden gafildirler. Kendilerini bile tanımayan bu insanlar, Allah’ın kadr-i kıymetini de bilmezler.

Bakın bunlar Allah’tan korkmuyorlar da insanlardan korkuyor, mü’minlerden çekiniyorlar. Çünkü onlar fıkıhsız, fehimsiz, anlayışsız, kavrayışsız bir toplumdur. Hayvanlardan daha beter bir güruhtur onlar. Öyleyse

bu tür kâfirler karşısında her zaman müslümanların güçlü, salâbet sahibi olmaları gerekmektedir. Müslümanlar güçlü oldukları sürece bu tür insanlar kötülük yapmaktan çekineceklerdir. Çünkü mü'minler güçlü olmazlarsa Allah'ı tanımayan, Allah'tan korkmayan bu insanların yapamayacakları kötülük yoktur. Bunları durduran tek şey mü'minlerden çekinmeleridir. İşte şu anda görüyoruz, Müslümanların egemenliklerini kaybettikleri bir dünyayı kan gölüne çevirdiler. Müslümanların söz sahibi olmadıkları bir dünyada yapmadıkları zulüm kalmadı. Rabbim biz müslümanlara güç-kuvvet versin! Yeniden dünyaya egemen kılsın ve böylece tüm dünyada istediği adâleti gerçekleştirsin. Bu kâfirler korkaktırlar. Rabbimizin beyanıyla onlar müslü-manlardan korkmaktadırlar. Bu halleriyle onlar:

14. "Onlar sizinle toplu olarak, ancak surla çevrilmiş kasabalar içinde veya duvarlar arkasından savaşı kabul edebilirler. Kendi aralarındaki çekişmeleri ise çok serttir; onları birlik sanırsın, oysa kalpleri birbirinden ayrıdır. Bu, akl etmeyen bir topluluk olmalarındandır."

Asla toplu olarak, saf olarak sizinle savaşı göze alamazlar. Sizin karşınızda saf tutamaz, sizinle ciddi bir savaşa giremezler. Ancak surlarla çevrilmiş, kaleleştirilmiş, tahkim edilmiş, kendilerini garantiye aldıkları kasabalar içinde, yerleşim merkezleri içinde sizinle savaşa razı olabilirler. Yahut duvarlar arkasından, surlar arkasından sizinle savaşı göze alabilirler. Çok uzaklardan uzak menzilli topların arkasından size bombalar yağdırabilirler. Çok yüksekten, uçaklardan size bombalar atabilirler. İşte şu anda Çeçenistan'da aynı şeyi yapıyorlar. Aylardır yukardan Çeçen yerleşim birimlerini bombalıyorlar. Yiğitçe Müslümanların karşısına çıkacak cesareti kendilerinde bulamıyorlar. Müslümanlar şehri terk ettikten sonra oralara girebiliyorlar. Kendilerini ölümden garanti edecek tedbirlerini almadıkça savaşa giremiyorlar.

Çünkü bunlar Allah desteğinden mahrum olduklarını, Allah'ın Müslümanların yardımında olduğunu biliyorlar. Tüm dertleri yaşamak, dünya nîmetlerine ulaşmak, sömürmektir. Onu kaybetmemek için çok korkarlar. Be'sleri, güçleri, kuvvetleri kendi aralarında, kendi içlerinde sağlamdır, şedittir. Kendilerini öyle görmekte, öyle zannetmekteler.

Veya kendi aralarındaki savaşları çok çetindir. Birbirlerine karşı yürüdüklerinde birbirlerini kırıp geçirirler. Birbirlerine karşı çok acımasızdırlar. Çünkü iki tarafın da birbirlerine üstünlük sağlayacağı bir özelliği yoktur. İki taraf da kâfirdir, iki taraf da dünyacıdır. İki taraf da dünyayı istiyor. İki taraf ta yaşamak, dünyayı kaybetmemek için her şeyi caiz görüyor, her şeyi yapmaya çalışıyor. Kendi hayatını garantiye alabilmek için karşı tarafın üzerine binlerce insanı bir anda yok edecek atom bombasını, hidrojen bombasını, nükleer silahları atmaktan hiç çekinmez, birbirlerini kırar geçirirler. Üstelik Allah da onlara yardım etmez.

Ey peygamberim ve ey Müslümanlar! Siz onları toplu, bir ve beraber zannedersiniz. Onları birbirlerine kenetlenmiş, birbirlerine bağlı bir bütün zannedersiniz. Birbirleriyle dayanışma içinde toplu hareket ettiğini, kalplerini bir ve beraber zannedersiniz. Halbuki onların gönülleri, kalpleri parça parçadır. Kalpleri başka başka, ayrı ayrıdır. Her biri ayrı bir baş çeker. Her biri kendi menfaatlerinin peşindedir. Her biri dünyanın kendisinin olmasını istemektedir. Birlikte istedikleri, birlikte hedefledikleri toplu arzuları, ortak istekleri, hedefleri yoktur. Herkesin baş olmak istediği yerde baş olmaz. Herkesin ben olayım dediği yerde hiç kimse olmaz. Cemaat ancak herkesin belli bir hedef, belli bir amaç, belli bir dâvâ, belli bir başkan, belli bir önder etrafında toplandıkları yerde çıkar.

Bütün bunlar onların akıllarını kullanmayan, akıllarını kullansalar bile vardıkları neticelere uymak istemeyen, uslanmak, akıllanmak istemeyen bir topluluk olmalarındandır. Her birinin menfaati diğerinin menfaatiyle çatışma içerisindedir. Ama Müslümanların toplumunda bu böyle değildir. Onların her birinin menfaati Allah yolunda kullanılır. Her birinin menfaati diğerini destekler. Her bir mü'min diğer mü'minler için vardır. Böyle olunca tıpkı bir binanın tuğlaları gibi birbirini destekleyen, birbiri için yaşayan bir topluluktur olurlar.

15. "Onların durumu, kendilerinden az zaman önce geçmiş ve işlerinin karşılığını tatmış olanların durumu gibidir. Onlara can yakıcı azap vardır."

Onların durumları tıpkı kendilerinden önceki kâfirlerin durumu gibidir. Onlar geçmiş işlerinin veballerini tattılar. Onlar için dayanıl-maz, elem verici bir azap vardır. Onlar kendilerinden öncekilerin başlarına gelenlerden ibret almıyorlar. Kendilerinden az bir zaman önce Ben-i Kureyza yaptıklarından ötürü çok kötü bir âkıbete maruz aldı. Ama bu adamlar hâlâ bundan gaflet içinde onların yaptıklarını yapmaya çalışıyorlar. Küfrün, şirkin, münâfıklığın kötü âkıbetleri tarih içinde sürekli insanlar tarafından görüldü durdu, ama yine de insanlar bunlardan ibret almadılar. Ama maalesef tarih hiç durmadan tekerrür edip duruyor. Neden? Çünkü bunlar fıkıhsızdırlar, fehimsizdirler, akılsızdırlar, anlayışları yoktur, kavrayışları yoktur. Neye benzer bunlar? Kime benzer bunlar? Bunlar:

16. "İkiyüzlülerin durumu insana: "İnkâr et!" deyip, insan da inkâr edince: "Doğrusu ben senden uzağım; âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" diyen şeytanın durumu gibidir."

Tıpkı şeytan gibidirler. Bunların durumu aynen şeytanın durumu gibidir. Şeytan da akılsız, fıkıhsız ve fehimsizdir. O da aklını kullanmaya yanaşmıyor. O da ahmaklığı yüzünden Allah'ın rahmetinden tart edilmiş, kovulmuştur. Allah'a kafa tutmasının sebebi de çok basittir. Rabbimiz defalarca kendisine tevbe

imkânı tanıdığı halde kuru bir inat sebebiyle Rabbimizin rahmet kapılarını yüzüne kapamıştır. Adem (a.s) sebebiyle tüm insanlık cinsine düşmanlık ilân etmiştir. Ne oldu neticede? Kim kaybetti sonuçta? Yani şeytan bu yaptıklarının karşılığı olarak ebedî bir cehenneme gideceğinin farkında değil mi? Basit bir gurur, basit bir kibir yüzünden cehennem göze alınabilir mi? Hiç bu kadar aptallık olur mu? Hâlâ devam ediyor akılsızlığına da, insana "kâfir ol" diyor. "Haydi inkâr et Allah'ı" diyor. O fısıldadığı, önüne düşüp ayartmaya çalıştığı o insan kâfir olunca da şeytan: "Ey insan, ben senden beriyim. Ben senden uzağım. Benim seninle de, yaptığın bu eylemle de uzak ve yakından bir ilişkim yoktur" diyor ve o saptırdığı insanı yalnız bırakıveriyor. "Ben Âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" diyor.

Şu sahtekârlığa bakın. Hem Allah'a inandığını iddia ediyor, hem Allah'tan korktuğunu söylüyor, hem de insanları Allah'a küfre çağırıyor. Yani bu ne mantık? Yapılacak şey mi bu? Söylenecek söz mü bu? Hangi akıl, hangi mantık kabul eder bunu? Hoş zaten aklı ve mantığı yok, olsaydı zaten müslüman olurdu. Tabi bu sözle insana karşı Adem'in şahsında gizli bir düşmanlık, gizli bir hınç, Allah'a karşı da gizli bir kibir yatmaktadır. Sanki alay ediyor Allah'la.

Tıpkı şu anda uyguladıkları eğitim programlarıyla, uyguladıkları sosyal yasalarıyla insanları kâfir yapmaya çalışan, ama başları dara geldiği zaman da, "biz de inanıyoruz Allah'a" diyen zavallı iki ayaklı şeytanlar ya da şeytanın çömezleri. İnsanların hem dünyalarını, hem de âhiretlerini kaybettiriyorlar. Kendi ebedî azap hanelerine arkadaşlar bulmaya, yalnızlıklarını giderme çabası içine girmeye çalışıyorlar.

Şeytanlara güvenenler, iki ayaklı şeytanlara güvenip onlardan hayat programları dilenmeye çalışanlar, onların kanunlarını uygulamaya çalışanlar bu âyetleri çok iyi düşünmek zorundadır. Dünyada böyle, peki âhirette ne olacak bunların durumları?

17. "İkisinin sonucu da, içinde temelli kalacakları ateş olacaktır. Zalimlerin cezası budur."

Her iki grubun da, her iki tarafın da sonuçları ebedîyen ateştir. Şeytanın da, şeytanın azdırıp saptırdığı insanların da âkıbetleri cehennemdir. Onun da, onun peşine takılanların da gidecekleri yer cehennemdir. Onlar da o şeytanın gideceği yere gidecektir. İşte şeytanlara uyan zalimlerin, kâfirlerin, münâfıkların, ehl-i kitabın âkıbeti bu olacaktır. Bunların tamamı akıl hocası bildikleri şeytanla beraber olacaklardır. Şeytandan dolayı bunlar Allah çizgisine gelmek istemiyor, küfürde birbirlerine destek olmaya çalışıyorlar. Bunlar dünyada da kaybedecekler, âhirette de cehenneme gidecekler.

Çünkü bunlar zalimdirler. Çünkü bunlar tıpkı şeytan gibi Allah'ın hakkını vermemektedirler, kitabın, peygamberin, insan oluşlarının, akıllı oluşlarının hakkını vermemektedirler. Bunlar şirke düşmektedirler. Şirk ise zulümlerin en büyüğüdür. Allah varken başka Rab-bler, başka İlâhlar, Allah'ın kitabı dururken başka yasalar aramak zulümdür. Peygamber, peygamberin sünneti varken başka örnekler, ön-derler aramak zulümdür. Böyle yapanlar zalimdirler. İnsanın vazifesi yeryüzünde Allah'a kulluk yapmak iken, kendilerini Rabblerine kulluk makamından indirenler zalimdirler. Allah'a değil de kendisi gibi acizlerin kulu olmaya çalışanlar zalimdirler. İşte böyle zalimler cehenneme gidecektir. Ey Müslümanlar, öyleyse siz bırakın bu ateş ehlini de:

18. "Ey İnananlar! Allah'la yol bulun. (Yolunuzu Allah'a sorun, hayatınızı Allah vahyiyle düzenleyin) Herkes yarın için bu günden ne takdim ettiğine bir baksın. Allah konusunda takvalı olun, unutmayın ki Allah işlediklerinizden haberdardır."

Allah'a karşı takvalı olun. Siz böyle Allah'a isyan içinde olan şeytanları ve onların çömezlerini bırakın da Allah için bir hayat yaşayın. Hayatınızın programını böyle gerek cin şeytanlarından, gerekse iki ayaklı insan şeytanlarından değil de Allah'ın vahyinden alın. Şeytan ve dostları kaynaklı değil de Allah kaynaklı bir hayat yaşayın. Allah'ın korumasına girin. Allah'tan korunun, Allah'ın emirlerine sarılın, Allah'ın yasaklarından kaçının. Allah'a kulluğunuzun bilincine erin. Her bir nefis yarın için, geleceği için ne takdim ettiğine baksın. Çünkü burada kalacak olan hiçbir şey insana bir şey sağlamayacaktır. Geleceğiniz için, yarınınız için yaptıklarınız, önceden gönderdikleriniz önemlidir. Yarın insana nelerin lâzım olacağını da elbette bunu isteyen Rabbimiz en güzel bilendir ve bunu biz kullarına haber verendir. Yarınımızın hazırlığı için bu kitabı okumak ve anlamak zorundayız. Peygamberin yolunu öğrenmek zorundayız.

Öyleyse ey müslümanlar, gelin Rabbimizin şu kitabını iyi tanıyalım. Gelin peygamberinin güzel yolunu, sünnetini iyi tanıyalım da yarınımız için iyi şeyler takdim edelim. Geleceğimizi garanti altına alma adına önceden güzel ameller gönderelim, onlar Rabbimizin yanında emanette kalsın, yarın ona en çok muhtaç olduğumuzda onu O'ndan alalım. Hayatımızı Allah'ın istediği yolda ve Allah için yaşayarak geleceğimiz için takdim edelim. Malımızı, zamanımızı, bilgimizi, çocuklarımızı, hanımlarımızı yarınımız için Allah'a kulluğa yatırım yapalım. Tüm varlığımızı Rabbimize kulluğa adayıp yarınımızı garantiye alalım. Yarım hurmayla da olsa kendimizi yarının ateşinden korumaya çalışalım. Hiçbir şeyimiz yoksa, hiç olmazsa mü'minlere karşı güler yüzümüzü esirgemeyelim. Geleceğimizi kurtaracak hayırlı ameller pe-şinde olalım. Burada kalıcı olan, âhirete intikal etmeyecek olan şeylerin peşine düşmeyelim. Allah ve Resûlü'nün önümüze çizdiği bir programla hareket edelim.

Unutmayalım ki Allah bizim işlediklerimizin tamamından haberdardır. Onların tümünü hakkıyla bilmektedir. Meselâ şurada bin kişi namaz kılmış olsalar, dışardan bakan bizler bunların hepsinin namaz kıldıklarını zannederiz, ama Allah onların hangisinin namaz kıldığını, hangilerinin de namaz gösterisinde bulunduğunu bilendir. Allah'ı kandıramazsınız, O'nu atlatamazsınız, O her şeyi bilmektedir.

19. "Allah'ı unutup da, Allah'ın da kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın; onlar, yoldan çıkmış kimselerdir."

"Ey Müslümanlar, Allah'ı unutanlar gibi olmayın. Allah'ı unutanlardan olmayın. Allah'ı unutup Allah'ın da kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın." Onlar Rabblerini unutmuşlar, Rabblerini unutarak bir hayat yaşamaya başlamışlar, Allah ta onlara kendilerini unutturuvermiştir. Kendilerini unutmuşlar adamlar, kendilerini düşünmez olmuşlar. Peki kendilerini düşünmez olmuşlar da neyi düşünür olmuşlar? Dünyayı, parayı, hayatı, arabayı, arabanın modelini, elbisenin güzelini, tesbihin oltusunu, evlerinin, dükkanlarının dizaynını düşünür olmuşlar… Arabalarının üzerinde meydana gelen küçücük bir çiziği düşünür olmuşlar da, kendi ruh dünyalarında, ailelerinin, çocuklarının ruh dünyalarında oluşan nerdeyse araba girecek büyüklükteki küfür ve şirk çiziklerini düşünmez olmuşlar. Evlerinin boyasını, cilasını düşünmüşler de, kendilerinin, çocuklarının Allah boyasıyla boyanmasını düşünmez olmuşlar. Çocuklarının boğazlarının doyurulmasını düşünmüşler de, kalplerinin, kafalarının Allah'ın istediği bilgi ve imanla doyurulmasını düşünmez olmuşlar.

Markı, doları düşünmüşler de, Bakara'yı, Âl-i İmrân'ı hiç dü-şünmez olmuşlar. Dışlarını düşünmüşler de, içlerini, kalplerini dü-şünmez olmuşlar. Bedenlerinin ihtiyaçlarını düşünmüşler, kalplerinin ihtiyacını düşünmez olmuşlar. Her şeyi düşünüyor, ama kendilerini unutuyorlar. Kendi geleceklerini unutuyorlar. Halbuki insanın bu dünyadan âhirete gidecek tek şeyi kendisidir. Malı, mülkü, atı, arabası, dükkanı, tezgahı, evi, barkı, toprağı, tapusu, vatanı, ülkesi her şeyi burada kalacaktır. Yaptığımız, ektiğimiz, diktiğimiz, bina ettiğimiz her şey bu dünyada kalacaktır. Bunlardan sadece Allah için yaptıklarımızın kazancı bizimle birlikte öbür tarafa gidecektir.

Eğer bu dünyada bizi bu dünyaya getiren, bizi yaratıp bu dünyada imtihana çeken Rabbimizi, Rabbimizin dinini, Rabbimizin kitabını, Rabbimizin elçisini, Rabbimizin bizden istediklerini unutarak bir hayat yaşarsak, İslâm'dan uzak bir dünya yaşayacak olursak o zaman kesinlikle bilelim ki biz kendi kendimizi unutacağız. Kendimizi ve hayatımızı dünyada kalacak, bizimle birlikte yarına intikal etmeyecek boş şeylerin peşinde bir ömür tüketerek eli boş olarak Rabbimizin huzuruna gideceğiz demektir.

İşte görüyoruz, insanlar kendilerini, kendi geleceklerini unutuyorlar da nice boş şeylerin peşine takılıyorlar değil mi? Allah'ın kendisini hatırlatmak üzere, kendilerine, kendi kulluklarını, kendi kurtuluşlarını öğretmek üzere gönderdiği kitabını unutuyorlar da başka nice kitapların peşine düşüyorlar. Kur'an'ı unutuyorlar da nice gazetelerin, nice dergilerin, nice kitapların peşine takılıyorlar. Allah'ın kendilerine örnek, model olarak gönderdiği peygamberini bırakıyorlar da, nicelerinin arkasına düşüyorlar. Nicelerini kendilerine örnek biliyorlar. İşte kim böyle Allah'ı unutursa, Allah da ona kendisini unutturacaktır. Allah onu kendi haline bırakıverir de o insan dünyanın peşinde, dünyada kalacak şeylerin peşinde yuvarlanır gider Allah korusun. Tamamen küfrün, şirkin, isyanın ve günahların içinde boğulur gider. İşte bunlar fâsıklardır. Kalbi, düşüncesi, ameli, hayatı bozuk olanlardır bunlar.

Fısk: Kur'an öncesi metinlerde, meyvenin filizlenmesi, kabu-ğundan çıkması, hayvanların, özellikle de farenin yuvasından çıkması anlamına gelir. Kur'an, bu kelimenin anlam çerçevesini genişleterek, insanların ve başka varlıkların emirden ve yoldan çıkması anlamında kullanmıştır. Fısk: Yoldan çıkma, doğru yoldan sapma, iyilik ve güzel-likten çıkma, günaha batma, kötülüğe iyice dalma anlamlarına gelir. Büyük günahları işlemek veya küçük günahlarda devam etmek sure-tiyle Allah'a itaat etmekten çıkmaya fısk denir. Fısk işleyene, bu tür davranışları gerçekleştirene de fâsık denir. En yaygın olarak kabul edilen görüşe göre fısk, itaatten çıkma, dinin koyduğu sınırlardan dı-şarı çıkma anlamındadır. Bu kullanımıyla fısk, küfür teriminden daha geniş bir kullanım alanına sahiptir. Buna göre, her kâfir fâsıktır; ama her fâsık, kâfir değildir. Kur'an'daki kullanımından yola çıkarak fısk, vahiy tarafından temizliği ve iyiliği belirlenmiş şeylerden uzak kalmak veya dince çizilen güzel sınırlardan dışarı çıkmak şeklinde tanımla-nabilir. Fısk, fıtratın dejenere olması ve yaratılıştan sapma olarak an-laşılabilir.

Fısk ve fâsık kelimeleri Kur'an-ı Kerim'de toplam 54 yerde ge-çer. Kur'an, bazı yerlerde fıskı iman; fâsığı da mü'min karşıtı bir an-lamda kullanmaktadır (Secde, 18). Bazı yerlerde ise dinin emirlerine itaatin karşıtı olarak geçer (Hucurât, 7, 11). Fısk ve çoğulu füsuk ke-limesinin geçtiği 7 âyette müslümanların muhatap alındığı görülür. Bu âyetlerde büyük günahların işlenmesinin, dinin emir ve yasaklarına aykırı davranılmasının kastedildiği görülür. Hadislerde ve sahabe sözlerinde de sıkça geçen fısk ve fâsık kelimeleri genelde bu son anlamda kullanılmıştır. Yani genel kanı, fâsığın iman dairesi içinde olduğu merkezindedir. Yalnız, unutulmamalıdır ki fâsık olan mü'min, ek-sik imanlı, kâmil olmayan bir mü'mindir; böyle bir mü'mine dindar, muttakî, muhlis (ihlaslı) gibi sıfatlar verilemez. Fısk ile küfür arasında bir yakınlık vardır.

Fâsığın tanımı hakkında çeşitli tarifler bulunmakla birlikte, te-rim olarak "haktan sapan, Allah'ın emirlerine itaatten ayrılan âsi mü'-min veya kâfir" diye

tanımlanabilir. Bazı âyetlerde yahudiler, hıristi-yanlar, müşrikler ve münafıklardan söz edilirken çoğunun fâsık olduğu bildirilir (Mesela, Bakara, 99; Al-i İmrân,110; Mâide, 47,59). Diğer bazı âyetlerde ise fısk ve füsuk mü'minlere nispet edilir (Bakara,197, 282; Nur,4). Fısk ve fâsık kelimeleri hadislerde de geçmektedir. Hz. Peygamberimiz, mü'mine sövmenin günah (füsuk) olduğunu ve fıskla itham edilen kişinin fâsık olmaması halinde bu sıfatın itham edene döndüğünü söylemiş (Buhâri, Edeb 44; Müsned-i Ahmed, V/181), nimetlere şükretmeyen ve belalara tahammül göstermeyen kadınların fâsık ve dolayısıyla cehennemlik olduklarını haber vermiştir (Müsned-i Ahmed, 3/428).

Mutlak fâsık, ilahî emirlere hiçbir noktada itaat etmeyen ve her bakımdan âsi olan kimsedir ki buna kâfir denir. Mü'min fâsık ise, iman esaslarını tasdik ettiği halde tembellik, gaflet ve şehvet sebebiyle ilahî buyruklardan birine itaat etmeyen kişi olup sadece bir veya birkaç noktada fısk içinde bulunur. Sünnî âlimlere göre fâsık mü'min, işlediği günaha göre kısas, had, ta'zir vb. cezalara çarptırılır. Tevbe etmeden öldüğü takdirde, durumu Allah'ın iradesine bağlı olup, O dilerse doğ-rudan doğruya veya şefaatçilerin şefaatiyle onu affeder, dilerse cehennemde azaba uğrattıktan sonra cennete koyar. İlahî emirler, iman ve amel olmak üzere ikiye ayrıldığına göre ikisine de uyan kâmil mü'-mindir; ameli eksik olan ise fâsık mü'mindir. Zira fısk, daha çok amelle ilgili bir kavramdır.

Fâsık, dinin emir ve yasaklarını hafife alacak derecede güna-ha dalar, tevil edilemeyecek şekilde fıskını izhar ederse küfre düş-mesinden korkulur; böyle bir kimse bazı âlimlere göre kâfir olur. Fısk, imandan küfre geçişin bazen kuvvetli bir tehlike halini alabildiği has-sas bir nokta oluşturabilmektedir. Bütün bunlarla birlikte İslam âlimle-rinin büyük çoğunluğu fıskı, kebâir (büyük günahlar) işleyerek Allah'a itaatten uzaklaşmak diye tanımlar ve fâsığı inkâra sapmadığı sürece mü'min sayarlar. Dinî ıstılahta fısk, genellikle 'imandan çıkarmayan' yasaklanmış eylemler anlamında kullanılmıştır.

Fıskla ilgili âyetlerden anlaşılacağı gibi, fısk, doğru yoldan sapmayı ve Allah'ın yasakladığı fiillerde bulunmayı ifade etmektedir. Fıskın sonu helak ve cehennem ateşidir. Kâfirler, münafıklar ve müş-rikler mutlak anlamda fâsıktırlar; aynı şekilde zâlimler de fâsıktır. Fıs-kın Kur'an'da "füsuk" olarak ifade edilen ve mü'minin işlediği *"mü'-minlerle alay etmek ve onları hoş olmayan lakaplarla çağırmak"* gibi ve benzeri amellerden tevbe edilmezse, yine azabı hak edici ol-makta ve fâsıklar, cehennem azabından kurtulamamaktadır. Her kâfir, münafık ve müşrik, en azından küfrü, yalanlaması, nifakı ve şirki yüzünden fâsıktır. Küfür, nifak ve şirkin dışında daha başka fısk olan ameller de vardır. Mü'min, aslında temel vasıf olarak kâfir, münafık veya müşrikin sıfatı olduğu halde, bu amelleri işleyebilir; böylece fâsık olan mü'min, tevbe etmezse azabı hak eder. Mü'minin işlediği fısk onu fâsık

yapar. Fısk, temelde bir küfür eylemidir; fakat fısk, küfrün itikadî amelini değil; fiilî amelini ifade eder. Yani, el, ayak, göz, dil gibi organların işlediği yasaklanmış ameller fısktır ve bunları işleyen mü'-min, itikadî yönden imanda ise de, işlediği fiil yönüyle amelî küfür için-dedir. Demek oluyor ki fısk, küfrün fiilî / amelî yönünü ifade eden bir kavramdır.

Âlimler, fıskı daha çok "büyük günahları irtikâp etmek" olarak tarif etmişlerdir. Bazı âlimler ise, günahları küçük görmek ve onlarda ısrar etmek de fısktır derler. Genel olarak fıskın üç mertebesi vardır. Birincisi, günahı çirkin kabul etmekle beraber, yine de zaman zaman şeytanın vesvesesine veya nefsine uyup günah işlemektir. İradesi zayıf olan insanlarda bu hal tekerrür eder. İkincisi: Günah olduğunu kabul ve ikrar ettiği halde, sık sık aynı haramları işlemektir. İçki tiryaki-lerinde veya kumar düşkünlerinde bu hal görülür. Üçüncüsü: Ha-ram olduğunu inkâr edip, ısrarla fısk olan davranışı yapmaktır. Fıskın birinci ve ikinci mertebelerinde bulunan müslümanın tevbe etmesi gerekir. Üçüncü mertebede bulunan insanın ise, müslüman olduğunu iddia ediyorsa, bu yaptığı fısk onu küfre düşürdüğünden tecdid-i iman etmesi ve İslam'a teslim olması şarttır.

20. "Cehennemliklerle cennetlikler bir değildir. Kurtuluşa ermiş kimseler cennetliklerdir."

Cennet ashabıyla cehennem ashabı asla birbirlerine müsavî olmazlar. Cennetin sohbetçileriyle cehennemin sohbetçileri, cennetliklerle cehennemlikler asla birbirlerine eşit olmaz, denk olmazlar. Hiç Allah'a, Allah'tan gelen hayat programına inanmış ve bu imanına dayalı bir hayat yaşamış bir Müslümanla bir kâfir birbirlerine denk olur mu? Bunların dünyadaki hayatları bir değil ki âhiretteki hayatları bir ve benzer olsun? Bunların ne inançları, ne düşünceleri, ne hayatları, ne de hedefleri birdir. Ne kalpleri, ne gözleri, ne kulakları, ne de diğer âzâları birbirine denktir. Mü'minin kalbi Allah sevgisiyle, imanla dopdoludur. Mü'minin gözü Allah için bakar, Allah için görür. Kulağı Allah için işitir, ayakları Allah için yürür, elleri Allah için tutar. Mü'minin kalbinde, mü'minin hayatında emniyet vardır, güven, huzur ve sükun vardır. Kâfirin kalbinde ve dünyasında huzursuzluk, korku, ümitsizlik vardır.

Yani yaşadıkları hayatlarında denk olmadıkları gibi ölürlerken de asla bir olmayacaklardır. Kur'an'ın başka âyetlerinden öğreniyoruz ki, mü'minlerin ölümlerine gökler ve yer ağlayıp göz yaşı dökerken, kâfirlerin gebermesine sevinmektedirler. Ölümleri esnasında müminlere Allah'ın Melekleri gelerek: "Korkmayın! Üzülmeyin! Biz sizinle beraberiz! Cennete kadar sizi bırakmayacağız!" müjdesini verirken, kâfirler için azap üstüne azap tehditleri

gelmektedir. Mü'minler ölümle yepyeni ve hesapsız güzellikte bir hayata giderken, kâfirlerin öbür tarafta hayatları olmayacaktır.

Bu dünyada kâfirlerle mü'minler denk, birbirlerine benzer olmadıkları gibi, âhirette kesinlikle denk olmayacaklardır. İmandan ve mü'minden razı olan Allah, asla küfürden ve kâfirlerden razı olmaz. Allah asla kâfirlerin yaşadıkları hayatı onaylamaz, onları mü'minlerle bir tutmaz, tutmayacaktır.

Cennete geçiş vizesi alanlar, cennete pasaport alanlar işte onlardır. Cennet öncesi barikatları Allah'ın yardımıyla aşarak cennete girecek olanlar, kurtuluşa erecek olanlar bunlardır. Muradlarına eren-ler, cennete eşlik edenler bunlardır.

İşte bu âyetlerin beyanıyla insanlar iki gruba ayrılmaktadırlar. Cennetlikler ve cehennemlikler. Cennetin sohbetçileri, cehennemin yaranları. Engelleri aşamayarak geri kalanlar, gericiler, tüm engelleri aşarak cennete uçanlar.

Peki acaba fâizûn'dan, cennete ulaşanlardan olabilmek için insanın önünde bir kılavuz, bir mihmandar, bir yol gösterici var mı? Bunun bilgisini insan nereden kazanacak? İnsan bu dünyada göremediği engelleri nasıl keşfedebilecek? Elbette bizi yaratan, bizi bu dünyada imtihana çeken Rabbimiz bizi hidâyetsiz, bilgisiz, yolsuz, yordamsız bırakmamıştır. İşte şu elimdeki kitabı bize hidâyet, kılavuz olarak göndermiştir. Bakın işte bu hidâyet kaynağında bundan sonraki âyetinde bunu şöylece açıklıyor:

21. "Ey Muhammed! Eğer Biz Kur'an'ı bir dağa in-dirmiş olsaydık, sen, onun, Allah korkusuyla baş eğerek parça parça olduğunu görürdün. Bu misâlleri, insanlar düşünsünler diye veriyoruz."

Eğer Biz bu Kur'an'ı bir dağ üzerine indirmiş olsaydık sen o dağı Allah haşyetiyle parça parça olmuş görürdün. O dağın kıymetini bildiği, gücünü, kudretini tanıdığı Allah karşısında böyle bir durum, böyle bir konum, böyle bir vaziyet aldığını görürdün. Göklerin ve yerin sahibi, tüm varlıkların Rabbi karşısında o dağın böyle divan durduğunu, boyun büktüğünü görürdün. Rabbinin bu kitabıyla, hitabıyla, emir ve nehyleriyle karşı karşıya kalan dağın Rabbine karşı: "Buyur ya Rabbi! Emret ya Rabbi!" deme pozisyonu içinde bulunduğunu görürsün. Yaratıcısını tanıyarak, kendisini var eden ve ayakta tutanın O olduğunu bilerek O'nun huzurunda teslimiyet gösterir görürdün.

İşte dağ böyle bir vaziyet alırdı, buyuruyor Rabbimiz. Paramparça, darmadağın olurdu. Yani Rabbinin âyetlerini algılayacak bir şe-kil alırdı, buyuruluyor. Aslında bir şeyin böyle paramparça olması için onun tüm hücrelerine etki edecek bir darbenin vurulması icap eder. Parçalanan şeyin de bu

darbeyi algılayacak bir güçte olması gerekir. Şuurlu bir etkileniş, algılanan bir şey karşısında tepki gösterişi söz konusu olmalıdır.

Bakın âyet-i kerimede bir inmeden söz ediyor Rabbimiz. "Eğer bir bu kitabı bir dağın üzerine indirmiş olsaydık..." O zaman inmeyi ta-nımak zorundayız. Meselâ alalım şu Kur'an'ı, yakınımızdaki dağa götürelim. Koyalım bu kitabı dağın üzerine. Hiçbir dağın bu şekilde parçalandığını görmeyiz değil mi? Neden? Çünkü ona inme denmez. Bize de böyle inmediği için, biz de kitapla böyle bir diyaloga girmediğimiz için bize de etkili olamıyor kitap. Hayatımıza inmeli kitap. Mutfağımıza, kazanmamıza-harcamamıza, gecemize-gündüzümüze, evimize, dükkanımıza, hayatımızın tümüne indirgemeliyiz bu kitabı. Adım atarken bile bu kitabın sorumluğu altında olduğumuzun bilincine ermeliyiz ki, kitap bizim üzerimizde de etkili olabilsin. Değilse işte oku-yoruz, tanıyoruz ama, ondan bağımsız bir hayat yaşadığımız sürece aynı etki bizde olmamaktadır.

İşte dağ Allah'a saygısından, Allah'ı tanımasından dolayı Allah'ın kitabıyla muhatap olmuş olsaydı böyle bir tavır alırdı. Rabbimiz buyuruyor ki, işte bunu, bu misâlleri insanlar için örnek veririz, belki onlar bunun üzerinde düşünürler, kafa yorarlar, anlarlar, değerlendirirler de bir netice çıkarırlar diye. Öyleyse Rabbimizin bize sunduğu bu misâl üzerinde ciddi ciddi düşünmemiz, anlamamız ve ders çıkarmamız gerekecektir. Bu kitap bir dağ üzerine inmemiştir. Bu kitabın muhatabı bir dağ değildir. Kitabımızın bir başka âyetinden öğreniyoruz ki, Rabbimiz önce bu emaneti onlara arz ediyor, onlar çekiniyor bunu yüklenmekten de insan kabul ediyor.

"Doğrusu Biz, emaneti (sorumluluğu) göklere, yere, dağlara sunmuşuzdur da onlar bunu yüklenmekten çekinmişler ve ondan korkup titremişlerdir. Pek zalim ve çok cahil olan insan ise onu yüklenmiştir."
(Ahzâb 72)

Bu emaneti, bu kulluk mükellefiyetini insan kabul etmiş ve bu Kur'an insana indirilmiştir. Rasulullah Efendimizin göğsüne indirilmiştir. İnsanlığa hidâyet rehberi olarak indirilmiştir. Dağlara değil de bize indirilmiş olduğuna göre bizim de tıpkı dağlar gibi bu kitap karşısında hâşi' olmamız gerekecektir. Rasgele birisinden gelmiş bir kitap, bir söz, bir yasa değildir bu Kur'an. Bizi yoktan var eden, bu hayatı var e-den, bizim sahibimiz, göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın kitabıdır bu kitap. Öyleyse Rabbimizin bu emirnamesi karşısında derhal el pençe divan durarak: "Emret ya Rabbi! Buyur ya Rabbi! Sen ne istiyorsan! Sen ne buyuruyorsan! Sen nasıl istiyorsan ben aynen yerine getireceğim! Yap dediklerini yapacak, yasak dediklerinden kaçınacağım! Huzurunda bunun için varım! Emir ve nehiylerin karşısında boynum kıldan incedir!" pozisyonu içinde bulunmak zorundayız.

Bizler de tıpkı Rabbimizin anlattığı bir dağ gibi olmak zorundayız. Rabbimize ve kitabına karşı bir dağın takındığı, takınacağı bir tavır içinde olmak zorundayız. Allah'ın âyetlerini okumak, öğrenmek, anlamak, duymak, hissetmek, sarsılmak, tavır almak zorundayız. Bütün âzâlarımızla mütesaddi olmak zorundayız. Yani tüm âzâlarımız Allah'ın kitabından, Allah'ın buyruklarından etkilenmeli, şekillenmeli ve harekete geçmelidir. Allah'a saygımızdan, haşyetimizden, Allah'ı tanımamızdan, bilmemizden dolayı tüm benliğimizle O'na yöneleceğiz. O'ndan gelecek emir ve nehiylere mutlak bir teslimiyet göstereceğiz.

Rabbimizin kitabı bu kadar azametli, bu kadar ağırlığı olan bir kitaptır. Mahlukât üzerinde bu kadar ağırlığı, bu kadar dehşeti olan, dağların bile azameti karşısında tahammül edemeyeceği, tuz-buz olacağı bu kitap insanlar üzerinde de öylesine inkılâplar, öylesine değişimler gerçekleştirmiştir ki, dağlar gibi toplumlar, dağlar gibi milletler bu kitap karşısında erimek zorunda kalmıştır. Bu kitap nice insanların, nice toplumların kayalar gibi katı kalplerini eritmiş, düşüncelerini değiştirmiş, alışılmış hayatlarını değiştirmiştir. Sırtlanları sırtlanlıkta geride bırakmış nice nesilleri meleklerin üstüne çıkarmıştır. Nice insanların ölü kalplerini diriltmiş, nicelerini hayata ve dirilişe kavuşturmuştur. Nicelerini fıtratlarına döndürmüştür bu kitap. Emir Allah'a aittir. Hâkimiyet, egemenlik tamamıyla Allah'a aittir. Tüm bunları yapan Allah'tır.

İşte bizler de Allah'ın kitabı karşısında böylece bir tavır takınabilir, bu kitapla kendimizi diriltebilirsek o zaman yukarda anlatılan cennet ashabından olma imkânını elde etmiş olacağız. Allah hepimizi muvaffak kılsın.

Peki Rabbimiz bu misali bize niçin vermiş?

Umulur ki onlar tefekkür ederler. Bizle bu misal üzerinde tefekkür edeceğiz, Rabbimiz bizden bunu istiyor. Tefekkür; herhangi bir mesele hakkında düşünme, zihni yorma, derin düşünme ve işin şuuruna varma. Tefekkere fiili, üç harfli olan "fekere" fiilinden türemiştir. Fekere kök fiili ve ondan türemiş olan tefekkere, efkere, fekkere ve if-tekere fiilleri aynı anlamdadırlar. Tefekkürün zıddı, fikirsizlik ve düşüncesizlik demektir. Tefekkür insana mahsus bir özelliktir. İnsan, tefekkür sayesinde diğer varlıklardan ayrılır ve üstün olur. Tefekkür ancak kalpte tasavvuru mümkün olan şeyler hakkında yapılabilir. Onun için, Allah'ın yarattığı varlıklar hakkında tefekkür mümkündür. Fakat Allah'ın zatı hakkındaki tefekkür mümkün değildir. Çünkü Allah hiç bir şekilde suret olarak vasıflandırılamaz ve şekil olarak hayal edilemez

(İsfahânî, Müfredât, İstanbul 1986, 578).

Hz. Muhammed (s.a.s)'e en çok etki eden âyetlerden biri, te-fekkürle ilgilidir. İki kişi Hz. Aişe (r.a)'ı ziyaret etmişler. Onlardan biri, "Hz. Muhammed (s.a.s)'de gördüğünüz etkileyici bir şeyi bize anlatır mısınız?" deyince, Hz. Aişe

(r.an) şöyle demiştir: "Resulullah (s.a.s) bir gece kalktı, abdest alıp namaz kıldı. Namazda çok ağladı. Gözle-rinden akan yaşlar sakallarını ve secde esnasında yerleri ıslattı. Sa-bah ezanı için gelen Hz. Bilâl (r.a): "Ya Resulullah (s.a.s)! Geçmiş ve gelecek bütün günahlarınız affedildiği halde, sizi ağlatan nedir?" de-yince, o: "Bu gece Yüce Allah bir âyet indirdi. Beni bu âyet ağlatmak-tadır" dedi ve âyeti okudu: "Göklerin ve yerin yaratılışında, gecenin ve gündüzün gidip gelişinde elbette aklıselim sahipleri için ibret verici de-liller vardır" (Âl-i İmrân,190). Ondan sonra Resulullah (s.a.s): "Bu â-yeti okuyup da üzerinde tefekkürde bulunmayan, düşünmeyen kişilere yazıklar olsun" dedi.

Bu âyette, tefekküre davet edilen akıl sahiplerinin durumunu açıklayan bir sonraki âyetin meâli de şöyledir: "Onlar ayakta, oturarak ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar, gözlerin ve yerin yaratılışı üzerinde tefekkür ederler (düşünürler). Rabbimiz (derler), bunu boş yere yaratmadın, sen yücesin, bizi ateş azabından koru!.." (Âl-i İmrân, 3/191).

İbn Abbas (r.a)'ın naklettiğine göre, bazı insanlar Allah'ın zatı hakkında düşünmek istediler. Bunun üzerine Hz. Muhammed (s.a.s) bu hususta şu açıklamada bulundu: "Allah'ın yarattıkları hakkında dü-şünün. Allah'ın zatını düşünmeyin. Allah'ın şahsı hakkında düşünme-ye güç yetiremezsiniz"

Lokman (a.s) yalnız başına tenha bir yerde oturup tefekkürde bulunurdu. Kendisine: "Niye yalnız oturuyorsun? İnsanlarla oturup sohbette bulunsan, daha iyi olmaz mı?" diye sormuşlar. Lokman (a.s) şu cevabı vermiştir: "Uzun süre yalnız kalmak, tefekküre daha müsaittir. Uzun süre tefekkürde bulunmak da, insanı cennetin yoluna sevk eder" Ömer b. Abdülaziz tefekkür hakkında şöyle demiştir: "Yüce Al-lah'ın nimetlerini düşünmek, en faziletli ibâdetlerdendir". İmâm Şafiî de: "Herhangi bir konuda hüküm çıkarırken, tefekkürden faydalanın" diyerek, tefekkürün usûl ilmindeki önemine işâret buyurmuştur.

Tefekkürün neticesinde insan geniş bir ilme sahip olur. İnsanın ilmi artınca da, kalbinin hali değişir. Onun neticesinde de, insanın hali ve hareketleri değişir. Görülüyor ki insanın bilgisinin artması ve davranışlarının düzelmesi, tefekkürle başlar. Onun için Yüce Allah Kur'an'da çeşitli hususları dile getirdikten sonra "... Şüphesiz bunda tefekkür eden (düşünen) insanlar için ibretler vardır"

Tefekkürle aynı kökten meydana gelen kelimeler, Kur'an'da on sekiz yerde geçmektedir. Kur'an'da birçok âyette, akıl erdiren, düşü-nen, bilen insanlar için ibretler vardır denmekte ve tefekkür anlamını ifâde eden pek çok kelime kullanılmaktadır. Olumlu tefekkür olduğu gibi, olumsuz tefekkür de vardır. Doğru olmayan tefekkürün neticesi de doğru olmaz. Ancak salim kalbe sahip olan insanların tefekkürü sağlıklı olabilir. İslam dininin istediği tefekkür, hiç

şüphesiz sağlıklı olanıdır. İnsanları bu olumlu tefekküre davet eden âyetlerden birisi işte bu âyettir: "Biz bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, Allah'ın korkusundan onu, baş eğmiş, parça parça olmuş görürdün. Bu misalleri, tefekkür etsinler diye insanlara veriyoruz"

İslâm'ın bu kadar önem verdiği olumlu tefekkür, insanı taklit-çilikten kurtarmaktadır. Meselâ, "dünya hayatı geçicidir; ahiret hayatı ise ebedidir. Ebedi olan şeyi geçici olan şeyden üstün tutmak daha iyidir" şeklindeki bir nasihati dinleyip ahiret için çalışan insan, başka-sını taklit ederek kendisini iyi yola sevk etmiş olur. Fakat tefekkürün yani derin bir düşüncenin neticesinde bu kanaate varan ve ona göre bilinçli hareket eden kişi, her zaman için daha kârlı çıkar. Bilerek kötü şeyden korunmuş ve iyiyi tercih etmiş olur. Aynı zamanda başkalarını taklit etmekten kurtulur; kendisi başkalarına yol gösterir.

'Tefekkür', fikr kökünden türemiştir. 'Fikr', bilinenden bir ilme (kesin bilgiye) ulaşma kuvvetine denir. Bir başka deyişle, fikr, görgü ve bilgileri bir tertibe koyup bildiği şeyi düşünmek, sonu önceye bağ-lamak demektir. 'Tefekkür' ise, 'fikr' kuvvetinin hareket etmesine, fikir faâliyetine denir. Bu, herhangi bir şey hakkında düşünme, kafa yor-ma, zihni çalıştırma, işin şuuruna varma anlamındadır. Aslında bütün zihin faâliyetlerinin yeri kalptir. Kişinin bir şeyi bilmesi, onun farkına varması, bir şeye şâhit olması, bilginin kendisi için kesinlik kazanması (yakîn) gibi faâliyetler kalbin işlerindendir. Bunlar arasında şuur, du-yuların dış dünya ile ilişkiye geçmesi sonucu oluşan ve kalbe ulaştığı zaman belli bir bilgi meydana getiren şeydir. İnsan, bir şeyin şuuruna, yani farkına vardıktan sonra, şuuruna vardığı şeyler hakkında düşün-meye, kalbinde onlar hakkında bir iz bulmaya başlar. İşte kalpteki bu faâliyetin adı tefekkürdür.

'Tefekkür', bilinen birtakım şeylerle, kesin bir bilgiye ulaşabil-me gücünün hareketidir. Kalbin, bir şeyi tanıma, bilme ve o şey hak-kında bir bilgiye ulaşma çalışmasıdır. 'Tefekkür' faâliyeti tamamen in-san kalbinin bir faâliyetidir. Hayvanlar hakkında kullanılmadığı gibi, 'Allah fikir sahibidir, Allah tefekkür etti' de denilmez. 'Tefekkür' bir an-lamda kalpte bir sûretin (bir şeklin) meydana gelmesine imkân tanır. Halbuki Allah (c.c), her türlü sûretin, şeklin üzerinde olduğu gibi, zâten ilmiyle her şeyi nasılsa öylece bilir. O'nun, varlıkların sûretleri üze-rinde -insan gibi- fikir sahibi olması düşünülemez.

Allah'ın (c.c) varlığı hiçbir zaman kavranılmaz, hiçbir sûretle (şekille) nitelendirilemez. Bu bakımdan O'nun şekli (sûreti) hakkında değil de, yarattıkları veya verdiği ni'metleri, gözler önüne serdiği âyet-leri hakkında düşünülür, tefekkür edilir. Allah'ın (c.c) varlığı O'nun â-yetleriyle bilinir ki, buna da 'ma'rifet' denilir. Bu anlamda O, ne düşü-nülendir (mütefekker'dir), ne de ma'lumdur (bilinen'dir). Ancak, O ma'-ruftur, yani âyetleriyle tanınandır.

Allah (c.c) düşünen (mütefekkir) de değildir. Bu bakımdan O'nun gönderdiği vahy, yani İslâm bir fikir ola-maz.

Kur'an'ın ifâdesine göre 'tefekkür', Allah'ın kelimeleri, âyetleri, yarattığı nesneler, tüm varlıklar, oluşlar ve O'nun tarafından meydana getirilen olaylar üzerinde kafa yorup aklı çalıştırarak düşünme, ibret alma, bunların arkasındaki gerçeğe ulaşma, bir anlamda Allah'ın Rabliğine varma faâliyetidir.

Nitekim Kur'an, birtakım nimetleri veya oluşları saydıktan sonra, insanları tefekkür etmeye çağırıyor. Bu tefekkür insanı, nesnelerin ve olayların dış kabuğunda takılı kalmaktan alıkoyacak, onu İlâhî gerçeğe götürecektir. Bu tefekkürden mahrum olanlar, eşyanın yaratılışının hikmetini, olayların arkasındaki kudret elini, yaratılıştaki sırları ve Yüce Rabbin büyüklüğünü anlamazlar. Onlar dış görünüşlerle, kaba bilgilerle, eşyaya güçleri yettiği kadar sahip olmakla uğraşırlar. Bilimsel bilgilere ulaşsalar bile, bütün oluşumların, görünen şeylerin arkasındaki hikmeti düşünmezler. Ama iman edenler, Allah'ın âyetlerini ve bunların hikmetini düşünerek, bunların niçin yaratıldığını anlamaya çalışırlar. Sonra da âlemlerin Rabbi Allah'a teslim olurlar.

Tefekkür etmek, Kur'an'ın bir emridir. Kalbin bu faâliyetiyle mü'min, hem Allah'ın ni'metlerini düşünerek ibâdet eder, hem birtakım konularda bilgiye ulaşır, hem kalbini lüzumsuz işlerden uzaklaştırır, hem de kişinin kendisine kendini hatırlatır. Tefekkür eden kişinin kalbi değişir. Kalbin iyi yöne doğru değişmesi, kişinin ahlâkının iyiye doğru gitmesinin başlangıcıdır. Allah'ı, O'nun âyetlerini, ölümü ve ölümden sonrasını, hesabı ve cehennemi çok düşünenler, elbette kendilerine çekidüzen verenlerdir.

Kur'an, insanları akıllarını kullanmaya, tefekkür etmeye, ibret almaya dâvet ediyor. Kur'an, bazı konuları dile getirdik-ten sonra, "şüphesiz bunda tefekkür eden bir topluluk için ibretler var-dır" demektedir. İşte onlardan birisi de bu âyettir: Eğer Kur'an bir da-ğın tepesine indirilseydi dağ paramparça olurdu. Allah (c.c) böyle ör-nekleri insanlar tefekkür etsinler diye vermektedir.

Bundan sonra Rabbimiz bize kendisini tanıtacak. Esmâsın-dan söz edecek ve her bir esmâsı karşısında bizden bir şeyler isteyecek, tavır isteyecek. Bakın şöylece tanıtmaya başlıyor:

22. "O, görüleni de görülmeyeni de bilen, kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır. O, acıyıcı olandır, acıyandır."

O Allah'tır. Zâtında tüm yücelikleri toplayandır. Kendisine kulluk yapılacak, itaat edilecek, sözü dinlenecek, çektiği yere gidilecek tek varlıktır. Kendisinden başka kendi özelliklerine sahip başka hiçbir İlâh olmayan Allah'tır.

Dışındaki tüm varlıkların tamamının boynundaki kulluk iplerinin ucu elinde olan, tüm varlıkların kendisinin kulu olduğu varlık O'dur. Her varlığın kendisine mahsus bir kulluk programı vardır. Tüm varlıklar için böyle olduğu gibi, insan için de böyle olmalıdır. İnsan sadece Allah'a kul olmalı, sadece Allah'ı dinlemelidir. Allah'tan başkalarına boyun bükmemeli, Allah'tan başkalarına itaat etmemelidir. Çünkü Allah tek İlâhtır. Kendisinden başka İlâh olmayandır. İnsan sadece O'nu İlâh bilecek, sadece O'nun arzularını gerçekleştirecek, itirazsız ve gönül rahatlığı içinde sadece O'nun isteklerini yerine getirecek, sadece O'nun uğrunda, O'nun yolunda can ve mal feda edecek, sadece O'nun için hayat yaşayacak, sadece O'nun hayat programını uygulayacak, hâsılı boynundaki kulluk ipinin ucunu sadece O'nun eline verecektir.

Çünkü göklerde ve yerde tek İlâh, tek Velî Allah'tır. Tüm varlıklar adına, tüm kulları adına onlara sormadan onlar adına karar ver-me makamında olan tek varlık Allah'tır. Tüm varlıklar adına kanun koymaya, onlara din ve şerîat belirlemeye, onlara hayat programı çiz-meye yetkili tek varlık Allah'tır. Çünkü onları yaratan O'dur. Onların sahip oldukları her şeylerini onlara lütfeden O'dur; sonunda onları öldürecek ve hesaba çekecek olan da O'dur. O'nun dışında hiçbir kimsenin bu konuda tek kelime bile söz söylemeye hakkı yoktur. Allah-tan başka hiçbir kimsenin kanun yapmaya, Allah'tan başka hiçbir kim-senin din belirlemeye, hayat tarzı koymaya, hayat programı belirleme-ye hakkı yoktur. Din koyucusu sadece Allah'tır. Hayat programını belirleyici sadece O'dur. Çünkü tüm varlıklar O'nundur, herkes ve her şey O'nun kuludur, O'nun mülküdür ve mülkünde söz hakkı da O'na aittir. Bizler böylece inanarak ve Allah'tan başka İlâh olmadığına şahadette bulunarak imanlarımızı ortaya koymak zorundayız.

Gaybı bilen de Allah'tır. Bilinen, bilinmeyen, görünen, görülmeyen âlemleri bilen sadece Allah'tır. Gayb bilgisi sadece Allah'a aittir. Gaybının anahtarları sadece O'nun elindedir. Rabbimiz bu bilgisinden melekleri vasıtasıyla peygamberlerine bir şeyler aktarmıştır. Öyleyse anlıyoruz ki bizim insan olarak şu görünen, bilinen âlemle alakalı bilgilerimiz de eksiktir, yanlıştır. Onların en doğrusunu bilen de Allah'tır. Onun içindir ki bu dünya hayatında insanlar sürekli değişik nazariyeler ortaya atmaktadırlar. Bir sonraki bilgileri, bir sonraki düşünceleri bir öncekine nazaran farklıdır. Herkes ayrı şeyler düşünmektedir. Yasalar, yönetmelikler, fikirler, düşünceler değişmektedir.

Yine Allah Rahmân ve Rahîmdir. Kullarına karşı son derece merhamet sahibidir. Rabbimizin genel rahmeti altında olmayan, O'-nun genel rahmetinden istifade etmeyen bir tek varlık yoktur. Özel rahmetine ise yarın cennete sadece mü'minler lâyık olacaklardır. İşte kullarına karşı bu rahmeti gereği Rabbimiz bize bilgilerini açmakta, biz kullarına kitap göndermektedir. Rahmeti gereği kullarını yaratmakta, yaşatmakta, doyurmakta, beslemektedir. Rahmeti gereği

kullarının dönüşünü kabul etmektedir. Rahmeti gereği kullarının seyyiatlarını hasenata çevirir. Her an kullarına rahmet kapıları açar.

23. "O, kendisinden başka tanrı olmayan, hükümran, çok kutsal, esenlik veren, güvenlik veren, görüp gözeten, güçlü, buyruğunu her şeye geçiren, ulu olan Allah'tır. Allah putperestlerin koştukları eşlerden münezzehtir."

Allah kendisinden başka İlâh olmayandır. Sık sık kitabında Rabbimiz bu özelliğini vurgular. Çünkü bu göklerin ve yerin üzerine kurulduğu yasadır. Gökler ve yer, göklerde ve yerde olanların tamamı işte bu tevhid esasına göre kurulmuştur. Tüm kâinatta Allah'tan başkalarını İlâh kabul etmeme yapısı vardır. Güneşler, aylar, yıldızlar, yerler, gökler, dağlar, taşlar, hatta insanın tüm âzâları sadece bu de-ğişmez yasaya, Allah'a kulluk yasasına teslimdirler. Onun içindir ki insanın da bu yasaya teslim olması gerekir. Fıtratıyla teslim olduğu bu Allah yasasına iradesiyle de teslimiyet göstermesi gerekir.

Allah Meliktir, Mâliktir. Her şeyin sahibi ve Mâliki O'dur. Mülkün sahibi O'dur. Göklerde ve yerde ne varsa sadece O'na aittir. Mülk elinde olan ve onu kullarından dilediğine verendir. İşte geçici olarak o mülkünü insanlara vermiştir. Tabii kâfirlere de vermiştir Rabbimiz. Mülk O'nun olunca da mülkü konusunda söz sahibi de O olacaktır. Mülkünde yasa belirleme, mülkü konusunda hayat programı tespit etme konusunda söz hakkı sadece O'na aittir.

Kuddûs'dur Allah. Mübarektir. Tertemizdir, kusursuzdur, mükemmeldir, ayıbı, lekesi, kusuru yoktur. Zâtı temiz olduğu gibi, mülkü de temizdir. İnsanlar müdahale edip bozmadıkları sürece tüm mülkü temizdir Rabbimizin. Kulları adına belirlediği hayat programı da, dini de temizdir. Yarattığı her şeyde bir hikmet, temizlik ve güzellik vardır.

Allah Selâmdır. Kullarına selâmet verendir. Kullarına selâmet, esenlik verendir. Allah selâmdır, kullarını selâmet yurdu olan cennete çağırmakta, cennet yollarını göstermektedir. Cennet yollarını açmak için insanların önlerine kitap koymuş, peygamberler koymuştur.

Evet, Allah'ın selâm diye bir adının olduğunu biliyoruz. Hattâ İşte Haşr sûresinin 23. âyeti Allah'ın bu adını bize hatırlatıyor. Allah selâmdır. Hem teslimiyet dini olan İslâm'ı ortaya koyandır, hem kendisine teslim olunması gerekendir, hem esenlik verendir, hem esenlik yurdu olan cennetin sahibidir, hem sadece onunla selâmete ulaşılan, o selâmda tutarsa, o selâmete erdirirse ancak o zaman selâmette olunur.

Selâm; esenlik demektir. Selâm; gamsız, dertsiz, kasavetsiz, çilesiz, sıkıntısız, üzüntüsüz, yâni her tür olumsuzluktan uzak bir ortam demektir. Bu

anlamıyla selâm; ancak cennetteki hayatın adıdır. İşte Kur'an bize cenneti, belki de o sebeple; "dâru's selâm" diye tanıtır. Selâm yurdu, selâmet yurdu. Selâm; selâmette olmaktır. Rahat ve huzur içinde bulunmaktır. Gamsız kedersiz olabilmek, üzüntüden uzak bulunmak demektir. İşte ondan dolayı bir müslüman bir müslüma-na selâm verir. Sadece müslüman, müslümanla selâmlaşır. Böylece der ki; "Allah sana selâm versin, Allah seni selâmda kılsın, ya da Allah seni dâru's selâmda, yâni cennette kılsın" İşte bu sadece müslü-man için söylenir.

Namazdan sonra Resûl-i Ekrem Efendimiz; "Allahümme entes selâm ve minkes selâm" dememizi ister. Aynı konu değil mi? Selâm veriyoruz namazda, "esselâmü aleyküm ve rahmetullah" diyoruz. Dönüp bir de sol tarafımıza selâm veriyoruz. İşte namazdayken insan aslında Allah'ın selâm sıfatını canlı bir eylem olarak hatırlıyor, bunu da sözlü olarak ifade ediyor arkasından. "Allah'ım, sen selâmsın, selâmet de sendendir" diyerek.

Zeynep Gazâlî zindanda beni selâm kurtardı diyor. Ben namazla yalnız olmadığımı anladım diyor. Allah'la beraber, meleklerle beraber olduğumu anladım diyor.

Aslında selâm ve selâmet insanın yarınki özleminin adıdır. Cennet özleminin ifadesidir. Müslümanlar bir birlerine işte böyle dua etmelidirler karşılaştıklarında. Yâni; "ey kardeşim, Allah sana cennet versin! Cennete gidesin" demelidirler. Müslümanlar hangi şart altında olurlarsa olsunlar buna fırsat kollarlar, imkân ararlar. Meselâ koşuyor biri, diğeri duruyor. Birisi yürüyor, diğeri bekliyor. Veya ayaktadır birisi, diğeri oturuyor. Biri tek başına, ötekileri çoktur. Birisi binitlidir, diğeri yayadır. Ne fark eder? Karşılaştılar mı mutlaka bir birlerine selâm vermelidirler. Ama bunun da bir kuralı vardır elbette. Daha bir hareket halinde olan, daha bir etkin durumda olan, daha bir çok olan diğerine selâm versin. Ayakta olan oturana, yürüyen durana, koşan yürüyene, binitli olan yaya gidene, az olan çok olana selâm versin. Bunlar kolay, zaten alışkanlık haline getirdiğimiz bir dua modeli. Selâmün aleyküm ve aleyküm selâm. Ama önemli olan karşımızdaki cennetlik olasın, Allah sana cennet versin, ben senin için cennet diliyorum diyebilmektir. Hattâ sahabeyi görüyoruz, eğer birlikte yürüyen iki kişinin arasını bölecek bir ağaç çıkmışsa karşılarına, ağaçtan sonra tekrar yan yana gelmişlerse yine bir birlerine selâm veriyorlardı. Ama değmez miydi? Fırsat değil miydi? Bunu değerlendirmek zorunda değiller miydi? Yâni bir birlerine Allah sana cennet versin demeli değiller miydi?

Ama bu konuda dikkatli olacağımız bir bölümü de söyleyelim inşallah. Bunu bir reflekse dönüştürmemeliyiz. İçimizden biri girse ya-nımıza; "Selâmün aleyküm" çıksa dışarıya tekrar girse; "Selâmün a-leyküm" sonra otursa; "Selâmün aleyküm". Hattâ birimizin önüne gelse "Selâmün aleyküm" ötekisinin

önüne gelse “Selâmün aleyküm” herkese tek tek selâm verse. Öyle olmaz galiba değil mi? Müslümanlar birinin yediği yemeğin artığını bir başkalarına ikram edebilirler, bu güzel bir şeydir. Ama özellikle öyle yapmaya çalışmak, yani hep karşısındakine artık sunmaya çalışmak ne kadar abes değil mi? Birisi bir bardaktan su içmiş, arta kalanı da diğer bir müslüman içivermiş, ne kadar güzel. Ama bu işi kural haline getirip, hayır sen bundan bir yudum al, ben de senin artığını içmek istiyorum demenin anlamı yoktur. İşte selâm konusunda da hayatı yaşarken selâmlaşmanın önemini anlamaya çalışıyoruz.

Allah Mü’mindir. Allah imanı ortaya koyandır, imanı gösterendir, imana sevk eden, imana çağırandır. Allah emindir, emniyeti ortaya koyandır, kullarına emniyet verendir, kullarını emniyete ve güvene sevk edendir. Kalpleri emniyete, güvene kavuşturan O’dur. Kalplerden korkuyu atan O’dur.

Müheymin’dir Allah. Her şeyi denetleyen, her şeyi kontrol eden, her şeyi murakabesi altında tutandır. O’nun denetiminden, O’-nun gözetiminden uzak kalabilecek hiçbir varlık yoktur. Hiçbir zerre yoktur ki O’nun bilgisi ve murakabesi altında olmasın.

Allah Azîzdir, yenilmezdir. Allah, izzet ve şeref sahibidir.

Cebbâr’dır Allah. Kullarına istediğini, dilediğini yaptırandır. Kullarına hükmedendir. O’nun iradesinin, O’nun emrinin önüne geçebilecek hiçbir varlık yoktur. Kimse O’nun iradesini engelleyemez. Kimse O’nun hükmünü sınırlayamaz. Cebbâr’dır Allah. Yaraları saran, gönülleri dindiren, dertlere şifa verendir. Gönüllere huzur ve sükûnet veren O’dur.

Mütekebbir’dir Allah. Büyüktür. Büyüklenmek hakkına sahip olandır. Çünkü tüm yüce isimler, tüm yüce sıfatlar sadece O’na mahsustur. Bizler O’na karşı küçüldükçe küçüleceğiz, mütevazı davranacağız. Rasûlullah Efendimizin; "Kalbinde hardal tanesi kadar iman olan hiç bir kimse cehenneme girmez; kalbinde hardal tanesi kadar tekebbür bulunan hiç bir kimse de cennete giremez"

(Müslim, İman, 147, 148, 149)

(Ebû Dâvud, Libâs, 26)

Bu hadis-i şerifin Müslim'in es-Sahih'indeki bab başlığı, "kibrin haram olması ve bunun açıklanması" şeklindedir. Buradan da anla-şılacağı gibi kibir haram olan kötü huylardan birisidir. Hadisteki ifade kibirli insanın cennete giremeyeceğini anlatmaktadır. Ancak buradaki kibir, Allah'a ve Peygamber (s.a.s)'e karşı olan kibirdir. Ahlâkî bir ö-zellik olarak kibir, başkalarını küçük görmek ve onlarla alay etmek anlamıyla düşünülürse bu özellik insanı dinden çıkaran bir özellik değildir. Ancak haramdır, insanı dinden çıkarabilecek fiiller işlenmesine sebep olabilir. Böyle bir özellik sahibi de cehennemde kibrinin

cezasını çektikten sonra Allah'ın afv ve mağfiretiyle cennete girecektir, Nitekim bir âyet-i kerime'de Allah Teâlâ: "Biz onların kalplerindeki kin ve hasedi çıkaracağız" (Hicr,47) buyurarak, cennete giren insanların kal-binden dünyadaki ahlâkî kusurlarının temizleneceğini anlatmaktadır.

Bu konudaki bir başka hadis-i şerif şöyledir: "Kendini büyük gören yahut kibirli kibirli yürüyen kimse Allah'ın huzuruna, Allah ken-disine gazaplanmış olarak çıkar" (Ahmed b. Hanbel, II, 118). Bu hadis kibirlinin âhiretteki durumunu gözler önüne sermektedir. Bu tür bir ga-zab-ı ilâhiye sebep olarak Hz. Peygamber insanın elbisesini sürüye-rek çalım satmasını ve kibirlenmesini de göstermiş ve: "Elbisesini ki-birle yerde sürüyen kimseye Allah merhamet nazarı ile bakmaz" (Müslim, Libâs, 42) buyurmuştur. Bu hadis-i şerifler ahlâkı bir kusur olan kibrin Allah nezdinde ne derece kötü kabul edildiğini anlatmak-tadır. Bir başka kibir şekli olan hakka karşı büyüklenmek ise kâfirlikle bir kabul edilmiş ve lanetlenmiştir. Hz, Peygamber şöyle buyurur: "Mütekebbirler kıyamet gününde, insan yeklinde küçük karıncalar gibi hasredilir. Bütün her taraflarından zillet onları kuşatır..." (Tirmizî, Kıyâ-me, 47; Ahmed b Hanbel, II, 179).

Hz, Peygamber, kibirlilerin cehenneme gireceğini şöyle anlat-mıştır: "Cennet ile cehennem münakaşa ettiler. Cehennem şöyle de-di: "Bana zâlimlerle kibirliler girecek" Cennet onu şöyle cevapladı. "Bana zayıflarla yoksullar girecek" Bunun üzerine Allah (c.c) berikine "Sen benim azabımsın seninle dilediğime azap ederim" buyurdu. Öte-kine de "Sen benim rahmetimsin, Seninle dilediğime rahmet ederim Sizin her biriniz için dolu dolu insanlar var" (Müslim, Cennet, 34, 35, 36) buyurdu. Bu konudaki kudsi bir hadis-i şerifte Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: "Kibriyâ ridam, azâmet izârımdır. Kim bu ikisinden herhangi birinde benimle çekişirse onu cehenneme atarım" (Ebû Dâ-vud, Libâs, 25; İbn Mâce, Zühd, 16).

Hz. Peygamber (a.s) kibri zemmettiği gibi, kibrin müspet karşı-tı olan tevâzuu da övmüştür. Bir hutbelerinde Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Allah azze ve celle bana şöyle vahy etti: Mütevazı olun, öyle mütevazı olun ki, biriniz diğerine karşı övünmede bile bulunma-sın" (ibn Mâce, Zühd, 16)

İslâm bir ahlâkî kusur olan kibri yasaklamıştır. Böyle bir kibir haramdır, Allah'ın rahmetinden kovulma sebebidir. Ancak bir kibir da-ha vardır ki Kur'an bunu "Müstekbir" ifadesiyle ifade etmiştir. Müs-tekbirler Allah'ın arzında bizzat kendi güzelliklerini tesis etmek için gayret gösteren azgınlar ve zorbalardır. Bunlar Allah'ın kullarını kendi köleleri yapmak için Allah'ın dinine karşı büyüklenirler. Allah Teâlâ bu çeşit insanlar için şöyle buyurmaktadır: "İşte âhiret yurdu; Biz onu yeryüzünde büyüklenmeyi ve bozgunculuk çıkarmayı

istemeyenlere (armağan) kılarız. (Güzel) sonuç muttakilerindir" (el-Kasas, 28/83).

Demek ki bir adamda kibir varsa iman yoktur, iman varsa da kibir olmaz. Yâni ikisi birlikte olmaz. Peki kibir nedir? Bizi cennetten uzaklaştırıp cehenneme götürecek olan kibri bir tanıyalım. Bunu tespit etme, her konuda olduğu gibi Allah ve Resûlüne aittir. Zira cennet ve cehennem konusunda söz sahibi Allah ve Resûlüdür. Cennete gitme ve cehenneme yuvarlanma konusunda yetki Allah ve Resûlünündür. Allah ve Resûlünden başka hiç kimsenin bu konuda yetkisi yoktur.

Kibir; orada bulunan o sahabenin anladığı gibi elbisenin güzelliği değildir. Tamam, kişi elbisesinin güzelliğinden hoşlanır, ama bu hoşlanma İslâm'ın çerçevesinde olmalıdır. Meselâ bir sahabe mescide girer, elbisesinin etekleri biraz uzuncadır. Onu gören bir başka sahabe ikaz eder; kardeşim, bu elbisen olmamış der. Berikisi sorar; peki nasıl olmalıydı? Uyaran sahabe der ki; ben Resûlullah'tan duydum ki elbise şöyle diz kapaktan bir karış aşağıda olacak, bu kadar uzun olmayacak. Uyarılan sahabe de bunu duyunca hemen o uzunluğu yırtıverir oracıkta. Çünkü amel etmek üzere öğrenmişti onu. İşte Resû-lullah'ın emridir diye elbisesini o şekilde kısaltan kişi, onu o şekliyle sevecektir. Zira sevgisi, hevâsı, hevesi Resûlullah'ın sevgisine, getirdiğine teslim olmuştur. Değilse efendim işte bu elbise çok güzel. Niye? İpekten, zebercetten, zümrütten imal edilmiştir, hayır. Elbise sünnete uygunsa güzeldir ve sevilecektir. Allah güzeldir, güzeli sever. O halde Rabbimizin din olarak, hayat programı olarak bize sunduğu her şey güzeldir. Meselâ namaz güzeldir, oruç güzeldir, infak güzeldir. Niye? Allah istedi, Allah güzel gördü diye. Ama bir kadının başını açarak sokağa çıkması güzel değildir. Niye? Allah güzel demedi diye.

Kibiri tarif etmeye çalışıyordum; hak karşısında, Allah'ın ve Resûlünün hak dedikleri karşısında, bu hakka teslim olmayarak kendi haklılığını savunan kişi kibirlidir. Kendi haklılığı konusunda Allah ve Resûlünün dediklerinin haksızlığını savunan kişi kibir sahibidir. Allah haktır, Allah'ın hak dedikleri haktır, Kur'an haktır, din haktır, peygamber haktır, Allah'tan gelenlerin tamamı haktır. Kendini, kendi bilgisini, kendi anlayışını Allah'tan gelen bu haklara tercih eden kişi kibirlidir. Allah'ın hakla gönderdiği, hak olarak gönderdiği, haklı olarak gönderdiğini hak olarak kabul etmeyen ve onların dışında hak arayan kişi asla cennete giremeyecektir. Bir tek âyetin, bir tek hükmün bile haksızlığına hükmeden kişi cennete giremez.

Yine kendisini insanlardan üstün gören, insanlara tepeden bakan kişi de kibir sahibidir. Neden? Çünkü Allah bizi imtihan ediyor. Kimisine vererek, kimisinden de alarak imtihan ediyor. Kimisine el ve-rerek, kimisine de vermeyerek, kimisine mal vererek, kimisine de ver-meyerek. Bu, Allah'ın

takdiridir. Verilen kendisi bulmuş olmadığı gibi, verilmeyen de kendisi kaybetmiş değildir. Onun sorusu öyledir, ötekisininki de böyledir. Öyleyse bir insanın kendisine verilenleri bir imtihan sorusu, bir imtihan vesilesi değil de, bir üstünlük sebebi kabul ederek kendisini diğer insanlardan üstün görmesi ve de Allah'a karşı kendisini garanti konumunda hissetmesi kibrinin alâmetidir.

Büyüklenmek, büyüklük taslamak, ululuk iddia etmek. Kendini başkalarından yüksek görerek onları aşağılamak. Şeytan'a ait bir ö-zellik olan kibir, onun Hz. Adem'e secde etmesini engellemişti.

Küfür ve inkârın en önemli sebebi kibirdir. Bunu Hz. Adem (a.s)'ın kıssasında görmek mümkündür. Nitekim şeytan'ın kibrinden dolayı isyanından sonra, inkâr ve isyan edenlerin çoğu kibir nedeniyle isyan etmişlerdir. Hz. Musa'nın apaçık delilleri karşısında Firavun in-kâr etmişti. "Sonra da Musa'yı ve Harun'u, firavun ve topluluğuna mu-cizelerimizle gönderdik. fakat onlar, kibirlendiler ve suçlu bir kavim ol-dular" (Yûnus 10/75).

Hz. Peygamber (s.a.s) döneminde inkâr eden zengin ve ileri gelen insanlar kibir neticesinde inkar etmişlerdir. Bu durum Kur'an-ı işte bu âyet-i kerim'de anlatılmaktadır: "En sonunda da sırt çevirdi. Büyüklük tasladı ve şöyle dedi: "Bu eskilerden kalan bir sihirden baş-ka bir şey değildir"

Zenginlik, ululuk ve makam sahibi olmakla kibrin yakın alaka-sı, Allah Teâlâ'nın beytan'a şu hitabında görülmektedir: "Kibirlendin mi, yoksa kendini yüce mi zannettin?"

(Sâd, 38/75),

Kibir inkârda önemli bir rol oynadığından Allah Teâlâ Kur'an'da kibirden ve bu kelimenin türevleri olan istikbâr, müstekbir ve kibriya'-dan sık sık bahsetmektedir, Hz, Nuh (a.s) oğluna vasiyet ederken "iki şeyden seni men ederim, biri şirk diğeri kibirdir" buyurmuştur (Ahmed b. Hanbel, I, 170).

Ebu Reyhâne (r,a) Hz. Peygamber (s.a.s)'den şöyle rivâyet et-miştir: "Cennete kibirden hiçbir şey giremez". Orada bulunanlardan biri şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Ben, kamçımın şaklaması ve a-yakkabımın sağlamlığı ile güzel görünmekten hoşlanırım, bu kibir mi dir?" Hz, Peygamber (s.a.s) "Hayır bu kibir değildir. Allah güzeldir gü-zeli sever, kibir hakkı küçük görmek ve başı gözü ile insanlarla alay etmektir" buyurdu.

(Müslim, İman, 47)

Bu hadis-i şerif hakk karşısındaki alaycılık ve inkârın kibir ol-duğunu anlatmakla birlikte insanlarla alay etmenin kibirden kaynak-landığına işaret etmektedir. Hz. Peygamber yanında sol eli ile yemek yiyen bir adama "sağınla

ye" demiştir. Adam "sağımla yiyemiyorum" deyince Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Yiyemez ol; Bu adamın sağıyla yemek yiyemiyorum demesi yalnızca kibrindendir"

(Müslim, Eşribe, 107).

Hadiste geçen “zerre kadar” ifadesini şöyle anlamaya çalışıyoruz: Zerre kadar iman. Meselâ bir adamın elinde yiyebilecek bir lokması varsa, onun ekmeği var demektir. Ama onu şarapla yoğurmuşsa, bir ton ekmeği varsa bile onun ekmeği yok demektir. Veya bir adamın bir damla suyu varsa bile, onun suyu var demektir. Ama bir tanker suyu olan bir adamın bu suyunun içine bir damla şarap karışmış olsa, bu adamın suyu yok demektir. İşte iman da böyledir. Onu yok edecek, nakzedecek küfür ve şirki yoksa, zerre kadar da olsa o-nun imanı var demektir. Ama aksi söz konusuysa, o zaman hiç imanı yok demektir.

Bir de burada yıllardır insanların birbirlerine naklettikleri ve kimi müslümanların sanki can simidi gibi tutunmaya çalıştıkları, israflarına, gayri İslâmî harcamalarına delil göstermeye çalıştıkları bir hadisten söz etmek istiyorum. Hani Allah’ın Resûlü bir hadislerinde; “Allah kuluna verdiği nimeti onun üzerinde görmek ister.” Buyuruyordu. Evet Allah kuluna bir nimet vermişse, onun eserini kulunun üzerinde görmek ister. Bunun için müslümanlar zenginliklerine göre farklı elbiseler giymeye, farklı sofralarda oturmaya, farklı arabalara binmeye çalışıyorlar. Eh Allah görecek ya nimetinin eserini üzerlerinde. Hep böyle anladılar müslümanlar bu hadisi. Halbuki burada kastedilen o değildir. Burada anlatılmak istenen; Allah bir kişiye bir milyar mı verdi, o bir milyarlık bir infakta, Allah için Allah kullarına harcama yaparak, on milyar mı verdi, o da on milyarlık bir infakta bulunarak nimetin eserini üzerinde, hareketlerinde, tavırlarında gösterecektir. Öyle ya, adamın on milyarlık mı, yüz milyarlık mı olduğunu nereden bileceğiz? Ne miktar nimete sahipse adam, bunu gösterecek ki herkes bilecek. Ama müslümanlar bu hadisi böyle değil de hep işte atı, arabası, elbisesi, sofrası farklı olacak şeklinde anlamaya çalıştılar. Öyle değil, C. Hak kuluna bir nimet vermişse ilim gibi, beden gibi, evlât gibi bunun karşılığında kulundan şükür istiyor Rabbimiz. Şükür de elbette o nimet cinsinden olacaktır.

Meselâ size göre eğer bana ilim nimeti verilmişse, ben burada susmayacağım, bu nimeti size aktararak üzerimde nimetin eserini göstereceğim. İnsanlar benim üzerimde görmeliler bu nimetin eserini. Veya eğer Allah birine çokça para vermişse nimet olarak, o da onu Allah kullarına harcayarak, infak ederek bu nimetin eserini gösterecek üzerinde. Kendisi bizzat gidip ihtiyaç sahiplerini bulmalı iken, bunu yapmadığı halde, bir de üstelik ayağına kadar istemeye gelenlere; kim ya hu, ben de para mı var ki istiyorsunuz? Demeyecek. Nimetin eserini gizlemeden, örtmeden yana olmayacak. Gerçekten bu çok garip bir tavırdır. Neden? Çünkü C. Hak hem peygamber efendimiz aracılığıyla malın,

ilmin, sağlığın, sıhhatin, elin, ayağın, paranın nerelerde sarf edileceğini bildirecek, hem de bunun sarfını bize bırakacak, olacak şey midir bu? Allah bu konuda, her konuda müslümanlara basîret versin, anlayış versin inşallah.

Allah insanların O'na ortak koştuğu şeylerin tamamından münezzehtir, uzaktır. Biz Allah'ı böylece tesbih ederiz. Tarih boyunca bir kısım cahiller tarafından Rabbimize ortak koşulan şeylere karşı Rab-bimizi tesbih edeceğiz.

Rabbimizin bu âyetleriyle bildik, anladık ve iman ettik ki, Rab-bimiz kendisinden başka İlâh olmayan, gayb ve şahadet âlemini bilendir. Sadece bilen O'dur. Bilgi konusunda müşrikler Allah'a ortak koşuyorlar. Allah yanında kendilerinin de bilgi sahibi olduklarını, ya da bilgi sahibi insanlar olduklarını iddia ediyorlar. İşte şu anda böyle söyleyen kâfirleri görüyor, duyuyoruz. "Efendim artık çağımız bilgi çağıdır! Yani artık dinin de, kitabın da, peygamberin de çağı geçmiştir. Allah bilgileri artık bizim işimize yaramaz. Bunların modası geçmiştir. Allah ekonomiyi bilmez, biz ilimle, kurduğumuz üniversitelerle istediğimiz neticelere ulaşabiliriz. Allah eğitimden anlamaz, eğitimin yasalarını biz belirleriz" diyorlar. İşte şu anda insanlar hâşâ Allah'a meydan okuyorlar. Yani kendi bilgilerini Allah'a alternatif olarak sunmaya çalışıyorlar ki, bu şirktir, küfürdür.

Rabbimiz yine bu âyetlerinde kendisinin Rahmân ve Rahîm oluşunu açıkladı. Bakıyoruz insanlar insanlara karşı çok merhametli olduklarını iddia etmeye çalışıyorlar. İnsanları Allah'tan daha iyi düşündüklerini iddia ederek bu konuda kendilerini Allah'a ortak koşmaya çalışıyorlar. Allah kendisini yegâne kulluk edilecek, yasa belirleyecek İlâh olarak tanıttığı halde, bakıyoruz insanlara yasa koymaya çalışanlar kendilerini O'na ortak kabul ediyorlar. Veya bunların yasalarına itaat edenler, bunları yasa belirleme hakkına sahip kabul edenler de Allah'a şirk koşuyorlar. Biz bunların hepsini reddediyoruz. Rabbi-mizi tesbih ediyoruz. Sübhanallah, ya Rabbi biz Seni tesbih ederiz, Sen bunların ortak koştuklarının tamamından uzaksın münezzehsin diyoruz. Rabbimiz işte burada bizden bunu istiyor.

Allah yine burada bize kendisinin Melik olduğunu, Mâlik olduğunu bildirdi. Allah'ın bu ismiyle de insanlar O'na ortaklar koşuyorlar. "Mâlik biziz, mülkün sahibi biziz. Bu mülk bizimdir, her şey bize aittir" diyorlar. "Saltanat bizimdir, egemenlik bizimdir" diyorlar. Biz bunu da reddedeceğiz. Mülkün sahibi, mülkünde söz sahibi Allah'tır diyeceğiz, Rabbimizi bu konuda da tesbih edeceğiz. Mülkünde Allah'tan başka hiç kimsenin söz sahibi olmadığını haykıracağız.

Allah kendisini bize yine Kuddüs olarak, lekesiz, kusursuz, dokunulmaz olarak tanıtmıştır. Şu anda kendilerini ve yasalarını, sistemlerini lekesiz, hatasız,

eleştirilmez, dokunulmaz olarak lanse edenleri görüyoruz. Peki sormak lâzım şimdi bu adamlara: Söyleyin, gerçekten siz lekesiz misiniz? Sizin yasalarınız, sizin sisteminiz lekesiz midir? Her tarafınız pislik, her tarafınız soygun, vurgun değil midir? Şu insanların huzurunu siz kaçırmadınız mı? Şu insanları cehenneme gönderen siz değil misiniz? Şu tabiatın dengesini bozan siz değil misiniz? Her şeyi, insanın, hayvanın, çevrenin sağlığını bozan sizler değil misiniz? Kendi bozduklarınızı tamir etmek için çabalayanlar sizler değil misiniz?

Kuddûs Allah'tır. Temiz, hiç bir lekesi olmayan, bütün eksiklik ve kusurlardan münezzeh olan, herhangi bir eksikliği kabul etmeyen, fazilet ve güzel sıfatlardan dolayı övülen sadece Allah'tır. Kuddûs'un kelime anlamı böyledir.

Istılahta ise; Kuddûs denilince, Yüce Allah'ın isimlerinden birisi akla gelir ki, bu isme göre O, zatına yakışmayan her şeyden münez-zeh, bütün vasıflarda en mükemmel, tahdîd ve tasvire sığmayan, övülmeye lâyık kemâl, fazilet ve güzellik sıfatları kendisinde olandır.

Kur'an-ı Kerîm'de Kuddûs kelimesi, Yüce Allah'ın ismi olarak iki yerde, birisi işte bu sûrede, ötekisi de (Cum'a,1) de el-Melik ismiy-le birlikte geçmektedir. Ayrıca bir yerde de, Allahu Teâlâ'nın melekle-re insan neslini yaratacağını bildirdiğinde, onların"... Orada bozgun-culuk yapacak, kanlar akıtacak birini mi var edeceksin? Oysa Biz seni hamdinle devamlı takdis ediyoruz, noksan sıfatlardan tenzih ediyo-ruz..." şeklindeki cevaplarında "nukaddisu" kalıbıyla zikredilmektedir (Bakara,30). Burada da aynı lügat ve ıstılâh anlamlar söz konusudur.

Yüce Allah'ın bu ismi, O'nun, teşbîh ve tecsîmden, bir başka şeye benzemekten, beşerî sıfatlardan münezzeh olduğunu ifâde et-mektedir. Nitekim Beyhakî, bu Kuddûs ismini, kendi yaptığı ayırıma göre, Allah'tan teşbîhi nefyeden isimler arasında saymaktadır (Bey-hakî, el-Esmâ ve's-Sıfât, Beyrut ty., s.38).

Yukarıda sözü geçen Bakara sûresi 30. âyette "nüsebbihu" ve "nukaddisu" kalıplarıyla "tesbîh" ve "takdîs" bir arada kullanılmıştır. Bu iki kelime, aralarında bazı farklılıklar olmasına rağmen iç içedir ve birbirini bütünleyicidir. Açık bir tesbîhte takdîs, açık bir takdîste de tesbîh vardır. Zirâ, tesbihte de, Allah'ı her türlü noksan sıfatlardan uzak tutmak anlamı görülmektedir. Aradaki fark; takdiste ispatın tes-bîhte ise nefyetmek sûretiyle isbâtın ağırlıkta olmasıdır. Bunu şöyle îzah etmek mümkündür: Kötülenen ve âcizlik ifâde eden sıfatların nefyedilmesi, ortadan kaldırılması, aynı zamanda övülen ve kemâl sıfatlarının isbât edilmesi demektir. Nitekim "Ortağı ve benzeri yok" de-mek, O'nun tek ve

yegane varlık olduğunu isbât etmek olur. Yine aynı şekilde "O hiç bir şeyde âciz kalmaz" demek, O'nun güçlü ve kuvvetli olduğunu; "O kimseye zulmetmez" demek de O'nun hükmünde âdil olduğunu ortaya koyar. Zirâ, âciz kalmak ve güçlü, kuvvetli olmak, zulmetmek ve adaletli olmak birbirinin zıddıdır. Dolayısıyla birisinin ispatı, diğerinin nefyini, ortadan kaldırılmasını gerektirmiş olur.

Övülen ve kemâl ifâde eden sıfatların isbât edilmesi de kötü-lenen ve âcizlik ifâde eden sıfatların nefyini gerektirir. "O âlimdir" de-mek, O'nun cahilliğini, "O kâdirdir" demek de O'nun güçsüz ve âciz olduğunu nefyetmiş, ortadan kaldırmış olur. İşte tesbîh ile takdîs ara-sındaki fark burada ortaya çıkar. "O şöyledir" dediğimizde yani bir şe-yin varlığını isbât ettiğimizde "takdîs"; "O şöyle değildir" dediğimizde, bir şeyin öyle olmadığını isbât ettiğimizde de tesbîh söz konusu olmuş olur. Fakat netice itibariyle daha önce de sözü geçtiği gibi, esas itiba-riyle aralarında pek büyük bir fark yoktur. Tesbîhde takdîs, takdîsde de tesbîh söz konusudur. Her ikisi iç içedir. Nitekim Yüce Allah bu iki-sini İhlâs Sûresinde bir araya getirmiştir. İhlâs sûresinin ilk iki âyeti olan "Kul huvallâhu ehad. Allâhu's Samed" (Deki; O Allah birdir. Allah Samed dir, yani her şey varlığını ve devamını O'na borçludur. O hiç bir şeye muhtaç değildir) âyetleri takdîsi, geriye kalan "Lem yelid ve lem yûled ve lem yekun lehû küfüven ehad" (Kendisi doğurmamıştır ve bir başkası tarafından da doğurulmamıştır. Hiç bir şey O'nun dengi olmamıştır) âyetleri ise tesbîhi ifâde eder. Bunların her ikisi de yani hem takdîs ve hem de tesbîh; Yüce Allah'ın vahdaniyetini ve yegane tek varlık olduğunu, O'nun benzeri ve ortağının bulunmadığını ispata yöneliktir.

Bir de Allah mü'mindir. Evet, Allah mü'min iken, Allah güven kaynağı iken, güvenlik veren iken, bakıyoruz işte insanlar güvenlik konseyleri filan kurarak Allah'a ortaklık iddiasına giriyorlar. Ama bunların tamamı insanlara korkudan başka bir şey sağlamıyor. Allah mü-heymin iken, Allah her şeyi denetleyen olarak kendisini bize tanıtırken, bakıyoruz adamlar kendilerini de denetleyici olarak takdim ediyorlar. "Her şey bizim denetimimiz altındadır. Bizim haberimiz olmadan bir kuş bile uçamaz" diyor ve Allah'a şirk koşuyorlar. Madem siz böylesiniz de, madem gücünüz her şeyi denetlemeye yetiyor da neden sizin başkentlerinizde binlerce cinâyetler işleniyor? Niçin kulağınızın dibinde, gözünüzün önünde binlerce ırza geçiliyor? Binlerce soygun gerçekleştiriliyor? Hani niye gücünüz yetmiyor bunlara? Niçin engelleyemiyorsunuz bunları? Niçin sağlayamıyorsunuz ülkelerinizde huzuru? Niye denetleyemiyorsunuz insanlarınızı?

Azîz sadece Allah'tır. İzzet ve şeref sadece Allah'a aittir. Hâşâ her türlü şerefsizliği şeref kabul eden bir kısım insanların kendilerinin de azîz ve şerefli olduğunu iddia ettiklerini görüyoruz. Her türlü yanlış ilişkiyi, her türlü yolsuzluğu kanun koruması altına almış ülkelerin, o ülke insanlarının nasıl

şerefinden söz edilebilir? Cebbâr olan Allah'a bu isminde ortaklıklarını iddia edenleri görüyoruz. Hayır hayır, onların hiçbirisi yaraları saramazlar. Onların hiç birisi gönüllere şifa veremez, kalpleri huzur ve sükûna ulaştıramazlar. Çıkardıkları her yasa, ortaya attıkları her yönetmelik huzursuzluk ve mutsuzluk kaynağıdır. Elbette bu özelliklerin hiçbirisine sahip olmayan insanların ve toplumların mütekebbirlik hakları, büyüklenmek hakları da asla olamaz. Bunların hepsini reddediyoruz. Hepsini reddettik. Bu özelliklerin sahibi olan Rabbimizi tesbih ediyoruz. Bu sıfatları sadece Rabbimizde görüyoruz.

Biz böyle yaparsak, Kuddûs olan Rabbimizin yardımıyla tertemiz hale geleceğiz. Tertemiz bir insan, tertemiz bir aile, tertemiz bir toplum ortaya çıkacaktır. Rabbimizin selâm ismiyle selâmete çıkacağız. Tüm çıkmazlarımızdan, tüm sıkıntılarımızdan, tüm bunalımlarımızdan sahil-i selâmete çıkacak, tüm problemlerimiz hallolacak. Rab-bimizin Mü'min ismiyle huzura kavuşacak, emniyet içinde bir hayata kavuşacağız. Ölümden kaçmak için kendini uyuşturan insanlar gibi huzursuz olmayacağız. Rabbimizin Müheymin ismiyle Rabbimiz bizi öyle bir toplum haline getirecek ki herkes birbirini denetleyecek. Herkes birbirini cennete teşvik ve cehennemden, ateşten koruma ve kurtarma denetimine girecek. Herkes üzerinde egemen olan Allah korkusu herkesi denetler olacak.

İşte böylece herkes Allah'ın kendisini gördüğü şuuru içinde hareket etmeye başlayınca, toplum içinde otomatikman suçlar sıfıra inecek. Rabbimizin Azîz ismiyle böyle bir toplum yeryüzünün en şerefli toplumu haline gelecektir. Toplumda yarası sarılmadık bir tek insan kalmayacaktır. Böylece toplum içinde Rabbimizin esmâsının etkileri görülecektir. Böyle bir toplumda, toplum fertlerinde, toplum fertlerinin hiç birisinde mütekebbirlik görülmez. Hiç kimse kendisinde büyüklük görmez. Bu sadece Allah'a aittir. Müslümanlar Müslümanlaştıkça, Allah karşısında küçüklüklerini anlayacaklardır.

24. "O, var eden, güzel yaratan, yarattıklarına şekil veren, en güzel adlar kendisinin olan Allah'tır. Göklerde ve yerde olanlar O'nu tesbih ederler. O güçlüdür, Hakimdir."

Allah yaratıcıdır. Düzgün olarak yaratandır. Yarattığı varlıkların tümünü güzel yaratmış, planını, projesini güzel yapmıştır. İnsanı da en güzel bir sûret üzere, ahsen-i takvim üzere yaratmıştır. Her şeyi en iyi bilen Rabbimiz zerreden kürelere varıncaya kadar yarattığı varlıklarda hiçbir yaratış değişikliği, proje değişikliği yapmamıştır. Ama bakıyoruz insanlar yine Allah'ın kendilerine lütfettiği akıl, fikir ve imkânlarla yaptıkları bir projede yüzlerce değişiklik yapmak zorunda kalıyorlar.

Musavvir'dir Allah. Yani her şeye ayrı bir sûret verendir. Hiç bir yarattığı bir diğerinin aynısı, benzeri değildir. Milyarca insan var şu anda, ama hiçbiri diğerinin aynı değil, benzeri değildir. Ne yüzleri, ne sesleri, ne huyları, ne karakterleri, ne kokuları, ne parmak uçları birbirine benzemez. Hiçbir yaprak birbirine benzemez. Arada birbirini ayıran, fark ettiren özellikler vardır. Zaten bu konularda tarih boyunca Allah'a ortak koşabilecek kimse çıkmamıştır. Kimse ben yaratıcıyım de-me budalalığında bulunmamıştır. Çünkü bu kadar büyük lokmayı insanlara yutturmaları mümkün olmayacaktır. Onun içindir ki Rabbimiz bu özelliklerinin arkasından bir tesbih emri vermemiştir.

En güzel isimler Allah'a aittir. Kur'an'da Rabbimizin bir çok isimleri zikredilir. Hadislerde de anlatılır bunlar. Bu isimler sadece Allah'a mahsustur. Bunları, bu isimleri, bu özellikleri Allah'tan başka birilerinin üzerinde düşünmek mümkün değildir. Tamam bu isimlerinden biraz biraz kullarına verir, ama Melik sadece O'dur, Mâlik sadece O'-dur, hakkıyla bilici sadece O'dur. Mülkünden insanlara bir şeyler vermesi onları gerçek mâlik yapmadığı gibi, ilminden bir şeyler vermesi de onları gerçek âlim yapmayacaktır. Rabbimizin tüm isimlerinde durum budur.

Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ı tesbih etmektedir. Hepsi Allah'ı gündeme almakta, O'na itaat etmekte, O'nun çektiği yere gitmektedir. Hepsi O'nu yüceltmekte, O'na boyun bükmektedir. İnsanlar da buna çağrılmaktadır. Ama siz bilirsiniz, eğer Rabbinizin bu dâvetine evet demezseniz, bilesiniz ki Allah Azîzdir, Hakîmdir. Allah yenilmez ve yanılmazdır. Eğer Rabbinize karşı cephe açar, O'na karşı şak olur, O'nun istediği bir hayatı yaşamaya yanaşmazsanız, bilesiniz ki Allah Azîzdir, yenilecek olanlar sizlersiniz. Allah yegâne galiptir, mağlup olacak olanlar sizler olacaksınız. Allah'ı Azîz, hayatınıza hakim bilirseniz, dünyanız da güzel olacak, âhiretiniz de güzel olacak ve sonunda kazanan siz olacaksınız.